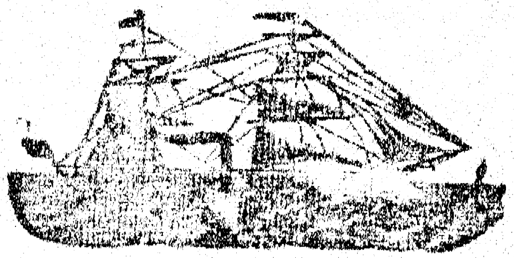
ગુજરાતી

ત્રીજી ચોપડીનો અર્થ.

કવિતાના અન્વય તથા વ્યાકરણ સાથે.

બનાવનાર તથા પ્રસિદ્ધ કરનાર

કુંવરજી હીરાશંગ.

अमदावादमां.

સામળાની પોળ પાસે ખડી ચરુખાત

મહોબતખાનના મકાનમાં વાડીલાલ

આસિંદના "ગુ૦ ગુ૦" પ્રેસમાં

કુંવરજી હીરાશંગે છાપ્યા

સંવત ૧૯૫૨—સન ૧૮૯૬

કિંમત ૨ આના.

ગુજરાતી ત્રીજી ચોપડીના અર્થ.

વ્યાકરણના વર્ગ ઓળખવાની નિશાનીઓ નીચે પ્રમાણે.

(ના) = નામ.	(સ) = સર્વનામ.	(વિ) = વિશેષણ.
(ક્રિ) = ક્રિયાપદ	(અ) = અવ્યય	(કૃ) = કૃદંત.

પાઠ ૧ લો.

આળસુ—(વિ) દળીદ્રી, સુસ્ત.
ભાગ—(ના) વિભાગ, કડકા.
કાબીઓ—(ના) જબરા, મસ્ત.
મુરખો(વિ) રેઢીયાળ અણસમજુ
પરવડવું—(કૃ) પાલવવું
રમતીઆળ—(વિ) રખડેલ.
ઓશે—(અ) પાસે, આણીતરફ.
ચોકી—(ના) પેહેરો
મુક્યો—(ક્રિ) મેલ્યો, બેસાડ્યો
ગમે—(ક્રિ) પસંદ પડે.
દરમાં—(ના) બાકામાં, કાણામાં
પંખી—(ના) પક્ષી, પાંખવાળાંતે
બચ્ચાં—(ના) નાનાં બાળક.
ચારો—(ના) ઘાસ, કડબ.
ધણી—(ના) માલીક, શેઠ.

પાઠ ૨ જો

ઝંખવાણો—(ના) ખિલો, ઝાંખો.
જીવતર—(ના) જીવવું, જીંદગાની.
તાકીદ—(ના) જલદી, ઉતાવળ
મચ્યાં—(ક્રિ) લાગ્યાં.
લાગલું—(અ) રોકડું, તુરત.
નવરાશ—(ના) ફુરસદ.
મન—(ના) ચિત્ત, હઈયું.
વિચાર—(ના) મનસુબો કયાસ.
કામ—(ના) ધંધો, રોજગાર.
જગત—(ના) દુનિયાં.
ઠોઠ—(ના) અભણ, મુરખ.
વલે—(ના) હાલ, અવસ્થા.
પસ્તાવો—(ના) ખેદ, દીલગીરી.
ફેરવીને—(કૃ) બદલીને
તાકીદ—(ના) ઉતાવળ, જલદી.

પાઠ ૩ જો.

સદાચરણ—(ના) સારાં આચરણ
પેહેલ—(ના) પેહેલાં.
મેહેલ—(ના) સેહેલું
વાણ—(ના) વાણી, બોલ.
કોપવું(કૃ) રોસે ભરાવું, ગુસ્સે થવું.
દોહરા—(ના) બે હારવાળી કવિતા.
જન (ના) માણસ, મનુષ્ય.
મીઠી—(વિ) મધુરી, સારી.
ડાહ્યા—(વિ) સમજુ.

पाठ ३ जो. सदाचरण विषे कविता (१)

જે માણસ જગતમાં જન્મ ધરીને પહેલ વહેલું સદાચરણ થી ચાલવાનું જાણે, તે સહેલી રીતે સુખ પામે. ૧

જે જાણીતી વાતો કરે, અને મીઠી બોલી બોલે, વળી બા° ળના ઉપર કોપે નહિ, તે ડાહ્યો છે એમ જાણું. ૨

પાઠ ૪ થો.

વગડાઉ-(વિ) જંગલી, રાની
ડાંસ-(ના) મચ્છર.
ટુંકા-(વિ) નાના, લઘુ
ધાર-(ના) કોરાણુ
જબરૂ-(વિ) જોરવાળુ, મજબુત
શરીર-(ના) દેહ, અંગ.
પછવાડે-(અ) પાછળની તરફે
વળેલા-(અ) મરડાએલા
કોરે-(ના) બાજુએ
આછા-(વિ) થોડા કોઈ કોઈ.
તળાવ-(ના) સરોવર.
નર-(ના) ભાયડો, મરદ, પુરૂષ
હળ(ના) જમીન ખેડવાનું હથીઆર.
વાવે-(ક્રિ) રોપે, ચોપે.
પોચો-(વિ) નરમ, કુણો.

પાઠ ૫ મો.

ગાળાગાળી-(વિ) ગાળો દેવી તથા ખાવી.
સ્વભાવ-(ના) ટેવ. પ્રકૃતિ.
દંડ-(ના) શિક્ષા, ગુનેગારી.
રાજકુંવર-(ના) રાજાનો દીકરો
સજા-(ના) શિક્ષા, દંડ.
વડાઈ-(ના) મોટાઈ.
વાદ-(ના) શરત, બાજ.
સાર-(ના) મતલબ.
ગરીબ-(ના) નિરધન, રંક.
ફરીઆદ (ના) અરજ.
કચેરી-(ના) કોરટ, દરબાર, સભા
બંદીખાને-(ના) કેદખાને.
ઘટે-(અ) શોભે, લાયક.
માફ-(ના) ક્ષમા, જવા દેવું.
વેળા-(ના) વખત, અવસર.

પાઠ ૬ ઠો.

કવિતા-(ના) રાગમાં બોલવું.
ભાખતાં-(કૃ) બોલતાં.
જશ-(ન) આબરૂ, કીર્તિ.
બાળકી-(ના) છોકરી.
તોલ-(ના) વજન.
દોહરા-(ના) બે હારો વાળા.
જગ-(ના) દુનીયા.

पाठ ६ ठो. गाळागाळी विषे (२)

નઠારાં નઠારૂં બોલતાં બોઠી ગાળો ખાય; તેથી એવા મોટા મુરખનો દુનીઆમાંથી જશ જાયછે. ૧

જે સખસ ભુંડું બોલે અને ગાળો દે તથા ખાય, તેને મુરખ જાણવો. વળી તે બહુ દુખીઓ થાયછે ૨

પાઠ ૭ મો.

દેશ-(ના) મુલક.
ચાલ-(ના) રીવાજ, રીત, ધારો
રીતભાત-(ના) ચાલ ચલગત.
પહેરવેશ-(ના) પોશાક.
મારવાડી(ના) મારવાડનો રહેનાર
સુરવાળ(ના) ચોરણો, પાયજામો
ઘુમટો-(ના) લાજ, સાડાનો છેડો મોંહોપર ઢાંકવો
દક્ષિણી(ના) દક્ષિણદેશનો રહેનાર
મળતી-(કૃ) સરખી, બરાબર
સાહેબલોક-(ના) ઈંગ્રેજ લોક ગોરા લોક.
બઈરાં(ના) બાઈડીઓ, સ્ત્રીઓ
ઘાઘરા-(ના) ચણીઆ.
ચોળી-(ના) કબજા
કુમસી —(ના) સાડી.
ચામડાં-(ના) ત્વચા, ખાલ.

પાઠ ૮ મો.

સંઘરે-(ના) એકઠું ભેગું કરવું.
કણ—(ના) રજકણ, કરચ.
સંગાથ-(ના) સાથ, સોબત
સુકાળ(ના) સોંઘવારી, સારો વખત
અચરજ-(ના) નવાઈ, અજબ.
સંગ્રહ-(ના) એકઠું સંઘરવું.
દુકાળ-(ના) કાળ, મોંઘવારી.
પ્રધાન-(ન) વજીર, મંત્રી.
ગંજીઓ-(ના) ઘાસના ઢગલા.
રઈયત-(ના) પ્રજા, લોકો
કોઠાર-(ના) ભંડાર.
પાપડો—(ના) છાણગારાનું પડ.
ચંદી-(ના) રાતબ, ખોરાક.
હેરાન-(વિ) દુખી
ખાંણ-(ના) ખાડો, બોયરૂ.
દુબળા-(વિ) બળ વગરના.
કારણ (ના) મતલબ, સબબ.

पाठ ८ मो. संपरा विषे कविता. (२)

જોયા તો કીડીઓ જનાવર જાત છે, પણ તે દાણા એકઠા કરેછે તથા સરવ સાથે મળીને સદાય સંપથી રહેછે.

પાઠ ૯ મો.

વડવાઇ-(ના) વડના ડાળામાં થી નિકળતા લટકતા ફાંટા.
અસલ—(વિ) મુળ, જુનું.
કાબર-(ના) એક જાતનું પક્ષી
આરામ—(ના) ચેન, સુખ.
છાંપડો—(ના) છાપા, પરછાંયો
ઘટા—(ના) ઘેરાવ, જમાવ.
ટેટા—(ના) વડનાં ફળ.
ઈમારત-(ના) હવેલી, ઘર.
ડાળીઓ-(ના) ફડસાં, સાખાઓ

પાઠ ૧૦ મો.

વીંછી-(ના) ઝેરી પ્રાણી.
ડંખ-(ના) ડંશ, ચટકો.
આંકડો-(ના) વાંકોવાળેલોકાંટો
વિખ—(ના) ઝેર, વિષ
ફપાએલું-(કૃ) વઢાએલુ
ચિપીઆ-(ના) ચીમટા.
ચુસ-(કૃ) ચુસી લેવું, સોસવું.
ચાંદી-(ના) છોલાઇ પડેલું ઢાલલો
સુજેલી—(કૃ) સુણેલી, ઉપસેલી.
પીળાશપર-(વિ) પીળાશટા.
ફાંટ-(ના) ચીરા.
ટાઢકની-(વિ) ઠંડકની.
પીઠ—(ના) બરડો, વાંસો.
અવગુણ-(ના) અવકૃપા, દુઃખ.

પાઠ ૧૧ મો.

વિલાયત(ના) સાહેબલોકોનો દેશ
ખબરદાર (વિ) હુંશિયાર, વખ
કદી—(ક્રિ. વિ) કોઇ વખત.
ગાંડો-(વિ) દીવાનો, ડાગળીછટ્ટ.

પાઠ ૧૨ મો.

પોપટ—(ના) શુક, કીર.
અવાજ-(ના) સાદ, બોલ.
પાંજરૂ-(ના) જનાવરનું ઘર.
પાળવુ-(કૃ) રક્ષણકરવું, સાચવવું
અર્થ-(ના) માયનો, મતલબ.
પંખી-(ના) પાંખોવાળાં પક્ષી.
દીઠો—(કૃ) ભાળ્યો, જોયો.
ચાંચ-(ના) પક્ષીનું મોહુ.
પીંછાં-(ના) પીંછ
મરજી-(ના) ઈચ્છા, નજર.

પાઠ ૧૩ મો.

અતોલ-(વિ) તોલ વગરનું.
ફફડો—(ના) ધ્રટો, હાસડી.
નમણું-(કૃ) વળેલુ, નમેલું.
અથાગ-(વિ) બહુ જ, તાગનહી
પ્રીત-(ના) હેત, પ્યાર, સ્નેહ.
સુણતાં-(કૃ) સાંભળતાં.
ધાક-(ના) બીક, દહેસત, ડર.
અંગ-(ના) શરીર, દીલ.

पाठ १३ मो. पोपट विषे कविता. (४)

પોપટ પાંજરે બેઠો બેઠો મધુરં વાણી બોલેછે, તે સાંભળતાં સરવના મનમાં ઘણો હરખ ઉપજે છે. (૧)

તેની કોટે કાળો કાંઠલો છે વળી તેનું નાક (ચાંચ) રાતું ને નમેલું છે. તથા શરીરે લીલા રંગનો છે, પણ ઘણાની બીક મનેછે.

માટે માણસોને મીઠી મીઠી બોલી સાંભળતા ઘણું હેત ઉપજેછે; એવા હેતુથી પોપટને સહુ કોઈ પ્રીતથી પાળે છે પણ કોઈ કાગડાને પાળતું નથી.

પાઠ ૧૪ મો.

બચ્ચું-(ના) બાળ, છોકરાં.
વચન-(ના) બોલ
માન-(ના) આવકાર, સતકાર.
ડાંગાઈ-(વિ) લુચ્ચાઈ, ઠગાઈ
અસર-(ના) ગુણ.
નવાઈ-(ના) આશ્ચર્ય.
નીવડવું-(કૃ) થવું
વઢવાડ-(ના) ટંટો, લડાઈ.
રાજા-(ના) ધણી, રાણો.
માઠું-(વિ) ખોટું, ભુંડું.
વિચાર-(ના) મનસુબો, ધારણા.
સોબત-(ના) સંગત.

પાઠ ૧૫ મો.

કાણું-(ના) બેડું.
ધન-(ના) પઈસા, નાણું, દ્રવ્ય
તન-(ના) શરીર, અંગ.
અંતકાળ-(ના) મરવાનો વખત.
પુંજી-(ના) મીલકત.
લાલચ-(ના) તૃષ્ણા. આશા.
કાટેલું-(કૃ) ધારેલું
ખેત.-(ના) ક્ષેત્ર, શીમ, ખેત
પામીએ-(કૃ) મળીએ.

પાઠ ૧૬ મો.

પેદાકરવું-(ના) ઉત્પન્ન કરવું
કપાળ-(ના) કરમ, લલાટ
બનાવ્યું-(કૃ) કરયું.
કાન-(ના) કરણ, શ્રવણ
આંખ-(ના) ચક્ષુ, લોચન.
નાક-(ના) નાશીકા.
ઈશ્વર-(ના) ધણી, પ્રભુ.
ભળાવે-(કૃ) સાચવે.
કૃપાળ-(વિ) મેહેરબાની, દયાળ.
ફીકર-(ના) ચિંતા, સોચના.

પાઠ ૧૭ મો.

ગામ-(ના) ગ્રામ, વતન.
શેહેર-(ના) નગ્ર, પુરી.
છાપંધન-(વિ) સુને છાએલાં.

હારબંધ—(ના) હારોહાર.
જવકે—(ક્રિ વિ) ભાગીને
કોટ—(ના) કિલ્લો, ગઢ, દીવાલ.
અડચણ—(ના) હરકત
સહેજે—(ક્રિ વિ) સેહેલ વગર મેહેનતે.
દરવાજા—(ના) દ્વાર, કોટમાં મુકેલાં બારણાં.
ચોર—(ના) તસ્કર, ઠગો
દીવો—(ના) દીપક.
દેવતા—(ન) અગ્નિ.
માળ—(ન) મેડો, માળી.

પાઠ ૧૮ મો.

ઇંદ્રિયો—(ન) શરીરના મુખ્ય ભાગો છે જેવા કે આંખ, કાન, નાક, જીભ અને ચામડી એ પાંચ ઇંદ્રિયો છે.
આકાર—(ન) ડોળ, ઘાટ.
ધબાકો—(ન) ધમાકો, અવાજ
માલમપડવું (કૃ) ખબર પડવી.
વાસ—(ના) સોડમ, ગંધ.
સ્વાદ—(ના) ખાટુંખારૂં, તીખું વિ.
ગડનગી—(વિ) સાચી, ખરી.

પાઠ ૧૯ મો.

આંગણું—(ન) ઘર આગળની છુટ
કોહાણું—(ના) ગંધાઇ કે હોલીવસ્તુ.
રળીયામણું—(વિ) શોભીતું, સારૂં.
જીવજંતુ—(ન) જીવડું
ઓઠવાડ—(ન) ગંદવાડ.
વાડો—(ન) ઘર પાછળની છુટ.
ખરાબ—(વિ) નઠારા.
ભાજીપાલો—(ના) શાકનાં પાંદડાં
લાજ—(ના) શર્મ, શરમ.

પાઠ ૨૦ મો.

ચોખાઇ—(ન) સ્વચ્છતાઇ.
ચીર—(ન) લુગડાં, વસ્ત્ર, અંબર.
મધપુડો—(ન) મધમાખીનું ઘર.
રચે—(કૃ) કરે, બનાવે
માપ—(ના) પરમાણ, અંતર.
ખાપ—(ન) દરપણ, આટલું
વાન—(ના) રૂપ, આકાર, ઘાટ.
સજ્જન—(વિ) સારા માણસ.
માન—(ન) આવકાર.

पाठ २० मो. चोख्खाइ विषे कविता.(५)

માણસને ઘટારત છે કે ઘર વીગેરેની તમામ ચીજો ચોખ્ખી રાખવી લુગડાં પણ ચોખ્ખાં (મેલ વગરનાં સાફ) પહેરવાં, ઘર અને ચોક પણ ચોખ્ખાં રાખવાં કે જેથી કરીને આપણું અંગ (શરીર) આપણી જીંદગી સુધી હમેશાં સુખી રહે. ૧

જુઓ કે મધપુડો કરનારી મધમાખીઓ બરોબર માપ રાખીને મધપુડો બનાવેછે, તેમાં કાંઈ કમા કે ઊંચુ નીચું વગેરે ખોડ આપણુ આપણા જોવામાં આવતી નથી, તે એવા તે બનાવેછે કે જેવું દરપણ હોય તેવોજ સાફ જણાયછે.

માટે માણસને શીખ.માણ લેવાની એ છે કે હમેશાં સ્વચ્છ રેહેવાથી આપણું મન રાજી રહે છે, અને તેથી શરીરનું વાન વધેછે, વળી ચાર માણસમાં બેઠેલા હોઇએ તો એઓઇના મુખ્ય કારણથી ચોખાઈ રાખનાર મનુષ્યને માન મળે છે ૐ

પાઠ ૨૧ મો.

સુંવાળી-(વિ) નરમ, પોચી
નક્કર—(વિ) નક્કુર, મજબુત,
મજલ-(ના) ખેપ, મુસાફરી
ઓંખારેછે(ક્રિ) [illegible]
નાળ-(ન) ઘોડાનો પગને ડાબડા જડવાની લોઢાની કાંબી.
ખરાડેછે-(ક્રિ) ખરડા પાડેછે
નિરદય-(વિ) દયા વગરના.
ફલંગો—(પુ) છલંગ, કુદકો.

પાઠ ૨૨ મો.

ઝાડ—વૃક્ષ, તરૂ
કાતરા-(ન.) આમલીનું ફળ.
સંગીન(વિ)કઠણ,મજબુત, ચોકણું.
ચોકણુ-(વિ)ચોરાશ વાળુ
ચોખુંડા-(વિ) ચાર ખુણાવાળા
વટેમારગુ(ના)મુસાફર,રસ્તેજનાર
કચુકા-(ન) આંબલીના બી
ફોતરૂ-(ન) ટપકુ, છોટો, છીંપુ.

પાઠ ૨૩ મો.

અક્કલ—(ન)સમજણ, બુદ્ધિ
નેક-(ન) રસ્તો, ખરા પ્રમાણિ
તસુ(ન) ઇંચ, એક આંગળ.
ના—(ક્રિ.વિ) ના, નહી
મોજ(ના) શોખ,ગમત, સુખચેન
ગણેરા-(વિ) ઘણા, બહુ
માણસે-(ક્રિ) ભોગવે, માણે
માત-(ન) મા, જનુની
તાત-(ના) પીતા, બાપ
શાણા—(વિ) સમજુ, ડાહ્યા.
વિશ્વ-(ના) દુનીઆં, જગત
પ્રખ્યાત (વિ)પ્રખ્યાત,પંકાયેલા.

पाठ २३ मो. आमली विषे कविता. (६)

મા અને દીકરીનું એકજ નામ છે, એવું મે મારી અકલ થી નિશ્ચે જાણ્યુંછે; વળ. તેના ઘેર ઘેર હમેશાં ખરા કામને અર્થે

જરૂર પડેછે, તેમાં માતો એક તસુ નહી ચાલતાં કામની કામ રહેછે; અને દીકરી નો ગમેગામ ઘણી મોજ કરેછે, પણ તે મોજ કરનારી દીકરીનો જે દીકરો તે પેલી દીકરીની માનો બાપ છે, હવે સામળભટ્ટ કહેછે કે ચતુર અને શાણા પુરૂષો તમે આ ઉપરથી સમજો અને જવાબ દો કે એવા સંબંધવાળી આ વિષમાં ઉ-પર કહેલી ત્રણ ચીજો વિખ્યાત પણ છે, તે કઇ છે.

જવાબ

આ તે આમલીનું ઝાડ, ને દીકરી તે ઝાડથી થયેલી કાતરાવાળી આમલી, અને દીકરીનો દીકરો તે કચુકો, હવે કચુકો ફરી વાવવાથી આમલીનું ઝાડ થાયછે, તે સબબથી દીકરીનો દીકરો તે વડીઆઇનો બાપ કહેલો છે,

પાઠ ૨૪ મો.

આદર્શ-(ન) આરસી, દરપણ
ભમર-(ન) આંખની છાજલી
રતાંધળી(વિ) જેને રાતે ન દેખાય તે
ખાળવું-( )રોકવું, નજવાદેવું
સારેછે-(ક્રિ) પુરૂપાડેછે, બજાવેછે
પાપચું-(ન) આંખનું ઢાંકણું
રજ (ન) ધુળ, રજકણ
પાંપણ-(ન) પાપચાંના વાળ
જતન-(ન) રક્ષણ, બચાવ
કમાન-(ના) ધનુષ્ય, કામઠું
પાડ -(ન) ઉપકાર, ગુણ

પાઠ ૨૫ મો

મેહેનત (ના) ઉદ્યમ, કામ
બળતણ-(ના)સેરપણ, લાકડાં
લટકતાં-(કૃ) ઝુલતાં, લબડતાં
કહેવત-(ના) કહેણી, કાણી
ભાખરી-(ન.) ઘઊંની જાડી રોટલી
કુંભાર- (ન.) હોઝા, પ્રજાપત,
ઘાટ-(ના) ડોળ, આકાર
વણવું-(કૃ) લુગડું બનાવવું

પાઠ ૨૬ મો.

ધરતી-(ન) જમીન, ભુમી
થોક-(ના જથ્થો, સમુહ
ઓઢવા-(કૃ) શરીર ઢાંકવા
ધાન-(ના) અનાજ
શી રીતે-(ક્રિ. વિ) કેમ કરી

पाठ २६ मो. मेहेनत विषे कविता. (७)

ખાવા, પીવા, પહેરવા અને શરીર ઉપર ધારણ કરવા

રાતા પીળા રંગનાં આવરણાં ભુષણાદીક મેહેનતમાંથી મળેછે. ૧
ધરતીમાંથી અનાજ તો ઘણુંએ થાયછે, પણ જો ખાંત રાખીને ખેડવાની અથવા વાવવાની મેહેનત કરે નહી તો પછી શું ખાય
આપણને ઈશ્વરે સરવે પ્રકારના ઉપાય આપ્યા છે પણ બળતણ અને વાસણ ન હોય તો શી રીતે રંધાય? ૩
આ ઉપરથી સમજવાનું એટલું છે કે કરમને ભરોસે રહી મેહેનત કરીએ નહી તો પછી ધારેલી ધારણા શી રીતે પુરી પડે!

પાઠ ૨૭ મો.

હાલ—(અ) તરત, હમણાં.
વખત—(ના) સમય, વેળા.
શણગાર—(ના) ભુષણ, લુગડાં, ઘરેણાં વગેરે.
પરઘેર(ન) પારકે ઘેર, બીજાને ઘેર
કાં—(અ) કેમ, કોણ
અરથ—(ન) મતલબ, સ્વારથ.

पाठ २७ मो. मेहेनत विषे कविता. (८)

તેતો બળતણ અને વાસણ તું તૈયાર કર, ખાજો કેમ કરી આપશે? તારા ઉપયોગનું તો ત્યારેજ કે જો તું તરત બનાવી શકે નહીતર પારકી આશામાં લાંબી મુદ્દત જાણવી. (૧)

લુગડાં કંઈ ઝાડે તઈયાર લટકતાં નથી, પણ કપાસને વાવી તેનું રૂ કાઢી કાંતીને જો વણે અથવા વણાવે, તોજ સારો પોશાક થાય છે. (૨)

માટે પોતાને કે પારકે ઘેર રહીને જો મેહેનત કરે તો તે આકરી કહેવાય, અને પછી સાંકળીમાંથી ભાખરી રૂડી રીતે મળે એ તો દુનીઆમાં ખુલ્લુંજ છે. (૩)

પાઠ ૨૮ મો.

દાન—(ના) ખેરાત, ધરમ.
આપદા—(ના) ચિંતા, ફિકર.
પરોપકાર—(ના) પારકો ગુણ.
આશીશ—(ના) આશીર્વાદ, દુવા
સુમ—(ન) કૃપણ, કંજુસ.
આંતરડી—(ના) આત્મા, જીવ
વાવરવું—(ક્રી) ખરચવું, વાપરવું
ગંધ—(ના) વાસ, સોડમ.
ગજુ—(ના) શક્તિ.
લેખે પડે છે—(ક્રી) સારે માર્ગે જાય છે
ફોગટ—(અ) નાહક, વ્યર્થ.

પાઠ ૨૯ મો.

સાચ (ના) સત્ય, ખરૂં, સાચું.
દેશાઇ-(ના) દેશનો આગેવાન તે થી આપેલો એક ખેતાબ.
દાખલા-(ના) દ્રષ્ટાંત, સમુદાય.
ભરાયા-(ક્રિ) પ્રસંગ પડયો.
ઉઠયાં-(ક્રિ) નીકળ્યાં, નિકળ્યાં.
ચાકૂ-(ના) છરી, ચકુ.

પાઠ ૩૦ મો.

સાચાબોલું-(વિ) સત્ય બોલનાર.
ગભરાવું-(ક્રિ) અકળાવું, અમુંઝાવું.
ધીરજ-(ના) સબુર, હિંમત.
જુઠું-(વિ) અસત્ય.
વાહાલું-(વિ) પ્યારૂં, સ્નેહી.
વાંક-(ના) ગુનેહ, તકશીર.
માનીલેવું-(ક્રિ) કબુલ કરવું.

પાઠ ૩૧ મો.

સંકટ-(ના) દુઃખ, કષ્ટ.
પરલોક-(ના) બીજો લોક.
રાત-(ના) નિશા, રજની.
શુભ-(વિ) સારૂં.
કરોડ-(વિ) ક્રોડ, સો લાખ.
હોડી-(ના) મછવો, નહાનું વહાણ.
સિંધુ-(ના) દરીઆ, સાગર.

पाठ ३१ मो. साच विषे कविता. (१)

સરવે પ્રકારમાં સંકટ સહન કરીએ પણ સાચું બોલીએ, કેમકે તેથી સ્વર્ગમાં સુખ પામીએ છીએ, અને આ લોકમાં પણ રાત્રી દીવસ સુખી રહીએ છીએ. (૧)

સાચું બોલવું તે હમેશાં સારૂં છે અને જુઠું બોલવાથી દુખ દેખાય છે માટે ગમે તેટલા ઉપાય કરો પણ છેવટે સાચામાં જ સુખ થાય છે. (૨)

સાચું બોલનારનું કદી પણ કામ અટકયું નથી, અને જેટલા જુઠા છે તેમનું કામ કદી પણ સરયું નથી; જેમકે કાગળની હોડી કરી હોય તેથી સમુદ્ર તરાતો નથી. (૩)

પાઠ ૩૨ મો.

ઘેટાં-(ના) મેંઢાં, ગાડરાં.
કાતરવું-(ક્રિ) કાપવું, કાપી લેવું.
કામળી-(ના) કાંબળી, ઉનનું વસ્ત્ર.
ભરવાડ-(ના) આહીર, રબારી.
નીમાળા-(ના) વાળ, જુલફાં.
કૃપા-(ના) મેહેરબાની, કૃપા.
ચામડું-(ના) ચર્મ.

પાઠ ૩૩ મો

લીંબોળીઓ-(ના) લીંમડાનું ફળ
ઝરવું-(ક્રી) ઝમવું, નીતરવું.
રોગ-(ન) દુઃખ, આજાર.
રળીઆમણું(વિ) શોભીતું, દીપતું.
પાંદડા-(ના) પત્ર, પલ્લવ, પાતરાં
ઉગતાં-(ન) નીકળતાં, ફુટતાં.
ગુંદર-(ના) ઝાડનો રસ.
ગળી-(વિ) મીઠી, સ્વાદીષ્ટ.
વીખ-(ન) ઝેર, લાપ, હળાહળ.
ઇમારત-(ના) મોટું મકાન, હવેલી

પાઠ ૩૪ મો.

ધાન્ય (ના) અનાજ, અન્ન, દાણા
ડુંડું-(ના) કાણગલું, છોગલું
પૈસાદાર-(વિ) દ્રવ્યવાળો, તવંગર, શ્રીમંત
બાજરીયું-(ના) બાજરીનું ડુંડું.
ઊની-(ન) છોગલું, ઘઊં, ડાંગર, જવ, વીગરે જેમાં થાયછે તે,
કડબ(ના) ઘાસ, ચાર, ઢોરનો આહાર
પુળા-(ન) જુડા.
વરસાદ-(ના) મેહ, મેઘ, ઘન
ઘંટી-(ના) ચક્કી.

પાઠ ૩૫ મો.

તલસરા-(ના) તલ જેમાંથી નીકળેછે તે, બાગરૂં.
કઠોળ-(ન) શીંગોમાંથી અનાજ નીકળે છે તે, દ્વીદળ.
પોપટા-(ના) ચણાના છોડને આવેલું ફળ.
શેરડી-(ના) ગળ્યા રસ ભરેલા સાંઠા, ઇક્ષુ
જવ-(ના) એક જાતનું અનાજ.

पाठ ३५ मो. धान्य विषे कविता. (३०)

બાજરીઆમાં બાજરી, કાળુસાળમાં જવાર અને ઊની (શિ-
આળી)માં ઘણી ડાંગર અને જવ ઉપજે છે. (૧)
તલસરા જીંડવામાંથી તલ, શીંગોમાંથી સર્વ જાતનું કઠોળ
પાપડામાંથી ચણા અને શેલડીમાંથી સાકર અને ગોળ થાયછે.
ચોમાસાના ચાર મહીનામાં જવાર બાજરી વીગરે અને શી-
આળામાં ઘણી ચણા આદીક સરવે તઇયાર થાય છે. (૨)

પાઠ ૩૬ મો.

ધરતી-(ના) પૃથ્વી, જમીન.
કોઠા-(ના) કોટ, ગઢ.
નાળાં-(ના) વેહળા, વોંકળા.

ખરડીયા-(ના) ઘાગા કાંકરા.
પહાડ-(ના) ડુંગર, ગેરી, ટેકરા

પાઠ ૩૭ મો.

રાન-(ના) વગડો, જંગલ, વન
અનેક-(ના) ઘણી, પાર નહી
પદાર્થ-(ના) વસ્તુ, ચીજ, જણશ
હીરા-(ના) એક જાતનું ઝવેર.
માણેક (ના) એક જાતનું લાલ ઝવેર.
જામફળ—(ના) જામરૂખ.
જાસુ-(ના) એક જાતનું ફુલ.
લુગડાં-(ના) વસ્ત્ર, કપડાં.
ધાતુ-(ના) સોનું, રૂપું, તાંબું વગેરે ખનીજ પદારથ.
પાળીઆ-(ના) છુરી, ચાકુ.
કેળાં-(ના) કદળી ફળ, રંભા ફળ.

પાઠ ૩૮ મો.

શોભા—(ના) આકૃતી, ખરદાશ.
જંપવું-(ક્રી) નિવૃતથવું, સ્થિરથવું
દાઝ—(ના) દાહ, બળતરા.
જન્મ-(ના) પ્રસવ થવો, અવતાર
સગાં-(ના) વહાલાં, કુટુંબ.
વેદના-(ના દુઃખ, પીડા, આજાર

પાઠ ૩૯ મો.

ગુણ-(ના) પાડ, ઉપકાર, આભાર
અવસર-(ના) સમય, વેળા, વખત.
અમાપ-(ના) જાસ્તી, ઘણું.
ખરદાશ-(ના) ખાત, સરદાર.
દાસ-(ના) સેવક, ચાકર
ટગમગ(અ) ડગમગ, ઉભુ ન રેવાય.
ઘડી-(ના) ૬૦ પળ, ઘટીકા
ઉમર-(ના) વય, જીંદગાની.

पाठ ३९ मो. माबापना गुण विषे. (११)

કોઈ નાના બાળકનો ટગમગ કરતાં પગ ટકતો નથી ને પોતાને હાથે ખાવાનું ખાઈ શકતો નથી, પોતે આપોઆપથી ઉઠી શકતો નથી, તથા તેને બીલકુલ જાણ પણ હતી નહીં. ૧

એવી અવસ્થામાં માબાપે બાળકના ઉપર દયા આણી પોતે દુઃખ વેઠીને સુખ આપ્યું, એ ઉપકાર અગણીત છે. (૨)

એવી દશામાં કોઈ એક ઘડી પણ ખરદાશત કરે, તો તે શખશનો તે આખી ઉમર (જીવતાં સુધી) દાસ (સેવક) થઈને રહે. ૩

પાઠ ૪૦ મો.

બાવળ-(ના) એક જાતનું કાંટા

વાંચુ ઝાડ.

શુળ—(ના) કાંટો, કંટક.

ફુમતું-(ના) ઝોગું, કલગી, ગેંદો.
ખરકા—(ના) બાવળનું ફળ
ઝાંપડો-(ન) ગાડાનું ઢોળ, જે માં બાકાં કરીને આરા ભરાવેલા હોય છે તે
આરા-(ના) ઝાંપડી અને પુંઠીઆની વચેનાં લાકડાં.
પુંઠીઆ-(ના) પઈડાનો ઘેર.
ઉરાશ-(ન) એક જાતનો સ્વાદ.
કુંડ-(ન) બાંધેલો ખાડો, કુંડ
ઉતરડવું-(ક્રિ) ઉખાડી લેવું.
આળાં-(વિ) સાફ કર્યા વગર.
ફુલ—(ન) પુષ્પ, કુસુમ.

પાઠ ૪૧ મો.

સોહ્યલો—(ન.) દીવાનો
ઘુરંગ—(ન.) વિચાર, ધારણ
ખાઉંધરા-(વિ) ઘણું, ખૂઉકણ.
ધ્રુજાવવું-(ક્રિ) ધ્રુજાવવું, કંપાવવું.
માલીક—(ના) ધણી, મુખત્યાર
બાફવો—(ન) ઘીનું વાસણ.
વેપાર—(ન) રોજગાર, ધંધો
ચઉદુ—(ના) ખંજર, મારકંટ
ખરવાંકડવાં (ના) છોકરાંછઈયાં
કુકડી—(ના) મરઘડી, કુરકડી
પાકરી—(ન.) અરજ, છળી
ભય—(ન) ભા, ધ્રુજ, ગાઉ
ફંદ—(ના) પથ, ફંદ
કમાઈશ-(ક્રિ) પેદાકરીશ, રળીશ
પરણીશ-(ક્રિ) લગ્ન કરીશ

પાઠ ૪૨ મો.

ચણતર—(ન) ચણાવવું, ઘર પર ઘર કરવાનું
બાળાં લેવું-(ક્રિ) જકડી લેવું, વળીઆ પાડી લેવી.
ઓશરી—(ના) ઘરની પરસાળને આગાડીનો ભાગ.
સાહુ-(ના) પહેરાણ સેરતરકાર
હાંડક—(ન) ઠાઠાં, મોટ ગોખલા.
લેપરૂ-(ના) ગારો, ચોહ, લીપણ.
ધોળાવવું-(ક્રિ) ચુનો દેવરાવવું ચુનેથી લીંપાવવું
મેભ (ન) ઢોરીઆ
વળીઆ-(ના) સાગનો સોટો.
વાસ—(ન) ટેકો, થીસક
સાંઠી—(ના) નળીઆ એરની સીટાની દોરડીઆ, કાગા.
પાયો—(ન) ઇમારતનું મુળ.
પાણીઆરૂ (ના) પાણીનાં બેડાં મુકવાની ઠામ અથવા ઓટલી
જાળી—(ના) વાતાયન, લોઢાના સળીઆની ગુંથેલી બારી
નળીઆં—(ન) નેવા, નળ
સાંકળ—(ના) આંગણું

પાઠ ૪૩ મો

બીરાજવું-(ન) પધારવું, શોભવું
ગજબરા—(ના) ચણીઆરાં.

છજ્જુ-(ના) છજું, ગોખ
ચોરસ-(ન) ચોખંડી ઈંટ, ચોરસું
પાટડા-(ના) બારવટીઆ.
સાગ-(ના) એક જાતનું લાકડું.
છોલાણું(ના) છો, ચુનાની દીપકારી
સુથાર-(ના) લવાર, ઘાટ ઘડનાર
દાદરો-(ન) મેડે ચડવાનું બારણું.
નીસરણી-(ના) દાદર, સીડી
ગાળ-(ન) મેડો
કેલા-(ના) નળીઆ, ધાંટા
નકુચા-(ના) નાકાવાળો ખુંટો
સાંકળ ભરવાનો ખીલડો ખુંટો

પાઠ ૪૪ મો.

છાજવું-(ક્રિ) શોભવું, દીપવું
ચુનાળાં(વિ) ચુનાવાળાં, ચુનાનાં
નીર-(ના) પાણી, ઉદક, જળ.
મેન(ના) સારીકા, એકજાતનું પક્ષી
હીંચકો-(ન) હીંડોળો, જુલો
ખાટ (ના) પલંગ, ખાટલો
ગાલીચા-(ના) ઉંચી જાતનું પાથરણું
ભુપતિ-(ન) રાજા, નૃપ
ચીત્ર-(ના) છબી, ચીતરામણ

पाठ ४४ मों. घर विषे कविता. (१२)

છજાં જાળીઆં અને મેડીઓ ઘણાં શોભીતાં દેખાયછે, અને બારીઓએ બારણાં તો બિરાજમાન દેખાયછે. પાણીઆરાને રસોડાનો ઘાટ સારો ઘડ્યો છે, તેને ઈંટથી ચણ્યાંછે તેથી ચુનાળાં સરસ દેખાય છે (૧)

ટાંકામાં પાણી ભરેલાં છે, તે હજી ખુટવાનાં કે તુટવાનાં નથી તેમાંથી લોક વાંકા વળી પાણી એંચીને પીએછે. પોપટ અને મેના મધુર અને શુધ બોલ બોલેછે, જેનાં રંગવાળાં પાંજરાં પીતળથી જડેલાં છે. (૨)

બેઠકોમાં હીંડોળા અને અગાશી બનેલાં છે તેમજ સુવાને વાસ્તે પલંગ અને હીંચોળા ખાટ સારાં છે. વળી સારા સારા ગાલીચા (બિછાના) એ ઘરના દીવાનખાનામાં બિછાવ્યા છે. અને સારા સારા રાજાઓનાં ચિત્ર ભીંત ઉપર ચીતરેલાં છે. (૩)

પાઠ ૪૫ મો.

મોઢું-(ન) મુખ, વદન, મોં.
તગડ-(વિ) મજબુત, ચોટેલું
નસકોરાં-(ના) નાકનાં કાણાં, નાશા.
ડાચું-(ના) મુખ, જડબું, મોં,

હણહણવું-(ક્રિ) ઘોડાનું બોલવું
દાઢ-(ના) ચાવવાના દાંત.
વાચા-(ના) જુબાન, બોલ, બોલી
વાસ-(ના) ગંધ, સોડમ, બાસ
હોઠ-(ના) અધર, ઓષ્ટ.
ટેકા-(ના) આધાર, આશરો
સ્વાદ-(ના) રસ, સ્વાદિષ્ટ
નાદ-(ના) અવાજ, સાદ.

પાઠ ૪૬ મો.

ખીજવું-(ક્રિ) વઢવું, ચીડવું.
છેલઈ-(ના) લાલાઈ, ફક્કડાઈ
પગરખી-(ક્રિ) મોજડી, ખાસડી
અકડૂટ-(ના) ઝાપટ, અટેવાળી
પછડાઈ-(ક્રિ) ટીચાઈને, અથડાઈ.
અટવાઈને-(ક્રિ) આંટી ભરાઈને.
ચોટલી-(ના) માથાના વાળ.
ખાબોચીયું-(ના) ખાડો, છીલર.
ઓસડ-(ન) દવા, ઔષધ.

પાઠ ૪૭ મો.

કુતરૂ-(ના) શ્વાન.
અદેખા-(વિ) ઝેરીલા.
અવતરવું-(ક્રિ) પ્રસવવું, જનમવું
ગેલ-(ન) લાડ, રમત, ખેલ
કુરકુરીઆં-(ન) લોટીલાં, કુતરાનાં બચ્ચાં
પુંછડી-(ના) પુચ્છ, પુંછ
આડા-(વિ) હઠીલા
ફળીયુ-(ન) મહોલ્લો, વાસ.

જંપે(ક્રિ) નિરાંતપણે, સ્થીર થાય.
પાંહાળાં-(અ) પ્યારું, પ્રેમ.

પાઠ ૪૮ મો

ખીલવું-(ક્રિ) ફુલવું
અંગ-(ના) શરીર, દેહ.
છોડવા-(ના) રોપા
મુળીયું-(ના) મુળાકુ, જમીનની અંદરનો તંતુ.
નરી-(ના) એકલી, ફક્ત.
કાચ-(ના) ખાપ, તકતા
થડ-(ન) વૃક્ષના પૃથ્વી સાથે લાગેલો મુખ્ય સ્થંભ
કળી-(ના) ખીલ્યા વગરનું ફુલ મોગરો.

પાઠ ૪૯ મો.

લાગલાગટ-(અ) હમેશાં
ખસખસ-(ન) અફીણનાં બી
ફણગો-(ન) ફાંટો, અંકુર.
ટેટા-(ન) વડના ફળ.
ઝીણા-(વિ) બારીક, સુક્ષ્મ.
રોપીએ(ક્રિ) વાવીએ, ચોંટાડીએ
સીંચીએ-(ક્રિ) પાણી છાંટીએ.
વાલ-(ન) ઝાલર.
વટાણા-(ના) એક જાતનું કઠોળ.

પાઠ ૫૦ મો.

કબુતર-(ન) પારેવું
કીડી-(ના) કીડી, પીપીલીકા.

વેરૂઓ-(ના) નણુ, દુશ્મ.
ઉપકાર-(ન) ગાઢ,ગુણ, આભાર
અદેશો-(ના) સાટું
આપ-(ન) બળ, દાદો, ફાંસો
તેડે-(ન) કોનરે, આરે
ચટકો-(ન) ડંખ, કરડવું.
આબરૂ-(ના) ઇજ્જત, લાજ.
તરશી-(વિ) તરસ વાળી
દયા-(ન) રેહેમ, કરૂણા, કૃપા
વળગીને-(કૃ) ઝાલીને, ચોટીને
વળગીને
લાગ-(ના) વખત,સમય, ટાણું.

પાઠ ૫૧ મો.

ડાંગર-(ન) એક જાતનું અનાજ
ક્યારડ-(ના) ડાંગર અથવા ઘઉં
વગેરે વાવવાનું પાણી અને ચીકણી જમીનનું ખેતર
પરાળ-(ન) ડાંગર અથવા કોદરાનું સુકાયલું ઘાસ.
છાતાં-(ન) છોતરાં. ફોતરાં.
ચોખા (ના) ડાંગર નીગળ, ચાવલ
તરું-(ન) દરૂ, ધરૂ, નાના છોડ
ભરડીને-(કૃ) ખાંડી કરીને
અરદકચરા કરીને.
ખાંડે-(ક્રિ) કચરે ઘાંદે કુટે
ઝાટકે (ન) સુપડાવતે સાફ કરે
સોનુ કરે
રાંધીને-(કૃ) પકવીને, ચઢાવીને.
ઈશ્વર-(ના) જગતના પરમેશ્વરપ્રભુ

પાઠ ૫૨ મો.

ભીનાકું-(ના) ભેજ, ભીનાશ
માંજરી-(વિ) ભુરી.
ધોપાણુ (વિ) ધોવાણુ,ધોવાયેલું
તલપ-(ન) છલંગ,કુદકો, ફલંગ
તીણું(વિ) અણીવાળુ તિણાવ,ઝીણું
લુખુ-(વિ) ઘી વગરનું,અમધુ
નખ-(ના) નહોર, નહેર.
મેલ-(વિ) ગંદા,મલીન,ગોબરુ.
ભૂખ-(ના) રોના, ભૂખ
પંજો-(ના) આંગળી અને હથેળી
ઉંદર-(ન) મુષક, ઉંદીર, મુસો
પકડેછે-(ક્રિ) ઝાલેછે, દબાવેછે.
સુજે-(ક્રિ) દેખાય, જણાય.
પાળે-(કૃ) ઉછેરી, પોષી.
બગાડ-(ના) નુકશાન, હાન.

પાઠ ૫૩ મો.

ભીકણું-(વિ) બીએ એવા.
અકળાયું-(વિ) ઓળખાણવગરનું
સોનું(ન) સુવાવખત લાગતુંએકાંત
મંજલો-(ના) રહીતી, બટક પસો.
સાથે (અ) સાથે, સંગાથે.
ગભરાયો-(ક્રિ) મુઝાયો, અકળાયો, અમુઝાયો.
રડે-(ક્રિ) રૂવે, આક્રંદ કરે.

પાઠ ૫૪ મો.

ભીંડું-(ન) બીભત્સ, બાવળુ
રાતા-(ન) ભીંડાના ઢગલા

અગર-(ના) મીઠું પાકેછે તે જગ્યા.
અગરીઓ-(ના) મીઠું પકવનારો.
ઉસરડવું-(ક્રિ) સાંભરી લેવું.
સુરજ-(ના) રવી, આદીત, સુર્ય.
તાપ-(ના) ગરમી, આગ
તળીઓ-(ના) ઉંડાણ, બુડ, તળે.
પડ-(ના) કપડું, પાથરો, થર.

પાઠ ૫૫ મો.

ભણીએ-(ક્રિ) શીખીએ.
આવડે-(ક્રિ) શીખે, સમજે.
પ્રમાણે-(અ) જેવું
કોથળો-(ના) થેલો.
કુવે(ના) કુપ, બેરો, પાણીનો ખાડો
મઢીએ-(ના) માળ, માળીઆ
ઈંટો(ના) માટીનું પકવેલું ચોરસુ

ગાડું-(ના) શકટ, રેંકડો.
ભાર-(ના) વજન, બોજો, તોલ
એકીવાર-(વિ) એકદમ, સામટું.
સેહેલાં-(વિ) સરળથી, સેહેજ.
ડાહ્યા(વિ) અકલવાન, બુદ્ધિવાન

પાઠ ૫૬ મો.

પંથ-(ના) રસ્તો, મારગ, વાટ.
પાણ(ના) પથર, પાસાની પાહાણ
લહીઓ-(ના) લખનાર, લેખક
ખર-(ના) ગધેડો, ગર્ધવ.
એંધાન-(ના) એંધાણી, દાખલો.
છેદાયછે-(ક્રિ) કપાય છે.
પંડીત-(ના) વિદ્વાન.
અભ્યાસ(ના) માહાવરો, ટેવ, આદત
કાયર-(વિ) હિંમત વગરનો.

पाठ ५६ मो. थोडेथोडे भणवा विषे. १३

થોડેથોડે અભ્યાસ કરતાં પંડીત થાય, અને લખતાં લખતાં લહીઓ (સારા અક્ષર લખનારો) થાય વળી દરરોજ ચાર ચાર ગાઉ ચલાવ્યા લાખો જોજન હોય તે પણ કપાય છે (૧)

ભણાવ્યા પોપટ પણ બોલ બોલતાં શીખેછે, માટે અભ્યાસ કરવામાં કાયર થઇ આગળ કરે, તે પુરૂષને ગધેડાનો ભાઈ જાણવો. (૨)

અભ્યાસ કરનારાઓએ આ દાખલો લેવો જોઈએ કે દર રોજ ઘસારાને લીધે કુવા ઉપરના પાકા કાળા કઠણ પથર પણ પાણીના ભારના દોરડાથી કપાય છે. (૩)

પાઠ ૫૭ મો.

ધાતુ-(ના) સોનું, રૂપું, તાંબુ, સીસું વિગેરે
જંગાલ-(ના) તાંબાનો કાટ

જસત—(ના) એક જાતની સીસાને મળતી ધાતુ.
સીસું—(ના) એક જાતની નરમ ધાતુ જેની બંદુકની ગોળીઓ બનેછે તે.
કાટ—(ના) મેલ, મળકાટો.
નરી—(વિ) એકલી, ફક્ત.
જવલે—(અ) કોઈ ઠેકાણે, ક્વચિત
ભળેલી—(કૃ) ભેગી થયેલી, મીશ્ર
બાળે—(ક્રિ) ઓગાળે, રસ કરે.
ચળકતું—(વિ) મેલ વગરનું.
માંજીને—(કૃ) ઘસીને, સાફ કરીને
ઝાંખું—(વિ) મેલું, સાફ નહી તે
કઠણ (વિ) સખત, આકરૂં.

પાઠ ૫૮ મો.

ગદીઆણો—(ના) અરધો તોલો
ઓગળવું—(કૃ) નરમ થવું, ગળી જવું, રસ થવું.
વરખ—(ના) સોના રૂપા વગેરે ધાતુનાં ઘણાં પાતળાં કરેલાં પાનાં
પતરાં—(ના) ધાતુને ઘડીને પાતળાં કરેલાં પાનાં.
તાર—(ના) વાળો, ઝીણો તંતુ
ટીપીટીપીને—(કૃ) ઘડીઘડીને,
રાઈ—(ના) એક જાતના તીખા દાણા રાઈતામાં તથા અથાણામાં ચટાવે છે તે.
તાણીતાણીને—(કૃ) ખેંચીખેંચીને
ગાઉ—(ના) કોશ.
રસ—(ના.) પ્રવાહી પદારથ થાયતે
યાદ—(ના) સાંભરણ, રટણ.
ચીકણી—(વિ) ચીકાશવાળી.

પાઠ ૫૯ મો.

ડોસો—(ના) વૃધ, ઘરડો.
દીકરા—(ના) છોકરા, પુત્ર.
અચંબો—(ના) આશ્ચર્ય, નવાઈ જેવું, વિસ્મીત.
છેડવું—(કૃ) વતાવવું, ખીજવવું ચીડવવું.
ભારી—જથાબંધ બાંધેલાં લાકડાં.
બળ (ના) જોર, કઉવત, તાકાત.
ટેકો—(ના) મજબુતી આપનાર.
નબળા—(વિ) જોર વગરના કમજોર

પાઠ ૬૦ મો.

વાંદરૂ—(ના) મરકટ, વનચર.
ટીખળી—(વિ) ચેષ્ટાખોર, મશ્કરીખોર, ટુચાવું કરનાર
અટકચાળાં—(વિ) અવળચંડાં, અડપલાંવાળાં
નીરાંત—(ના) નિશ્ચિંતપણું
ગલોફાં—(ના) ગાલના માંહેનો ભાગ
જનાવર (ના) પશુ, પંખી, ઇત્યાદી
કુદેછે—(ક્રિ) ઠેકેછે, ફાળ ભરેછે.
નાચે—(ક્રિ) ઘુમેછે, થૈ થૈ કરેછે
જુસકા—(ના) નાસકાના પડપડ
વગડો—(ના) જંગલ, વન.

અગાશી—(ના)ધાબુ, અગાશી.
ઉઘાડી(ક્રૂ) ઢાંકણાવગરની, ખુલ્લા
મુકવા—(ક્રિ) લટકે નાંખવા.
મુઠીએમુઠીએ(નાં)બાચકેબાચકે
નાખીને—(ક્રૂ) નાખીને, ભરીને.
ચીડાય—(ક્રિ)ખીજવાય,ક્રોધભળે.
સામે—(અ) સનમુખ.
પુંછડી—(નાં) પુંછ.
ડાળ—(ના) શાખા, ફાંટો.
લટકાવીને—(ક્રૂ) ટીંગળાવીને.
હીંચકા—(ના) હીંદોળા, ઝુલા

પાઠ ૬૧ મો.

ચંડાળ—(ના)પાપીષ્ટ, અધરમી
દુષ્ટમાઈ—(ના)—પાપ.
દશા—(ના) હાલ, અવસ્થા.
શાહેદ—(ના)સાક્ષી, પુરાવો.
અરે—(અ) ચિંતા, ફીકર.
ગળેપડુ—(વિ) વળગી પડનાર, વાંકુ બોલનાર.
હાથ ઉઠાવવું—હક ઉઠાવવું.
હવાલે—(ના) તાબે, સ્વાધીન.
શીક્ષા—(ના) દંડ, ડાંભ

પાઠ ૬૨ મો.

વેળા—(ના) વખત,સમય, સમો.
અઠવાડીયુ—(ના)સાત દીવસ જે વારથી ગણવા માંડયું હોય તે વાર ફરીથી આવે ત્યાં સુધીનો વખત.
સોમ—(ના) શશી, ચંદ્ર.
સરત—(ના) ધ્યાન, લક્ષ.
વાર—(ના) અઠવાડીઆમાંનો એક દીવસ.
અંગરેજ—(ના) સાહેબ લોક, ઈંગ્લાંડ દેશના રેહેવાશી

પાઠ ૬૩ મો.

પોહોર—(ના) સાડા સાત ઘડી.
મહીનો—(ના) માસવાડો, માસ.
દહાડો—(ના) દીવસ, દીન
ઉગે—(ક્રૂ) નીકળે, નીસરે, પ્રકાશે
આથમે—(ક્રૂ) અસ્તથાય,નતોરહે
રાત—(ના)રજની,નીશા, રેણી.

પાઠ ૬૪ મો

વા—(ના) પવન, હવા,વાયરો
શીશી—(ના) બાટલી, કુપી.
બફારો—(ના) પરસેવો, ઉકારો.
વીંઝણો—(ના) પંખો
ભોંયરામાં—(ના)ગુફામાં, ભોંહમાં
ઓરડો—(ના) ઘરના પછીત ભણીનો છેલ્લો ભાગ
લાગેછે—(ક્રિ) જણાયછે
થીર—(વિ) હાલે ચાલે નહી તે.
[illegible]—(ક્રિ)[illegible]
ઊંધે—(વિ) અવળો, ઉલટો.

પાઠ ૬૫ મો.

કાન—(ના) કરણ, શ્રવણ.
બેહેરો—(ના) [illegible]

ધ્રુજવું-(ક્રૃ) થરથરવું, કંપવું.
જુગતી-(ના) યુક્તિ, કળા, હીકમત
ઇશારત-(ના) સાન, અણસારો.
ગતી--(ના) ચાલ, વેગ
પ્રવાહી-(વિ) રેલો ચાલે એવું
નાદ-(ના) અવાજ, સાદ, રણકારો
અથડાય છે-(ક્રિ) અફળાય છે.
નગારાં-(ના) વાજાં, ઢોલ, તાંસાં વગેરે.
ચામડુ-(ના) ચર્મ.
બહેરાં-(વિ) સાંભળે નહી તે.
ઘરડપણ-(ના) વૃદ્ધ અવસ્થા
આંધળાં-(વિ) સુઝે નહી તે.
મુંગાં-(વિ) બોબડાં, નબોલાય તે

પાઠ ૬૬ મો.

ટાટ-(ના) શણનાં જાડાં લુગડાં
ઝોળ-(ના) જાળી.
[illegible]-(ના) કાગળની ઉંચામાં ઊંચી જાત.
ફુટકડી-(ના) એક જાતનો ખાર.
કાગદી-(ના) કાગળ બનાવનાર
ઘા-(ના) ૨૪ તા, દસ્તો, કાપર.
કોહવી-(ક્રૃ) બાળી, કુખાવી.
ચાળણું-(ના) આટો વગેરે ચાળવાનું વાસણ.
ઘુંટવું-(ક્રૃ) લસોટવું, ઘસવું.
તા-(ના) કાગળનો તાર, એક કાગળ
ચુનો-(ના) જેનો કલ બને તે
ભાંગીને-(ક્રૃ) ચુરો કરીને.
[illegible]-(ના) [illegible], બુંદ
કરકરા-(વિ) ખરબચડા.

પાઠ ૬૭ મો.

મુરખાઇ (ના) ગાંડાઇ બેવકુફાઇ
દેશાવર-(ના) બીજો દેશ, પરદેશ
[illegible]-(ના) આંસુ.
અભણ-(વિ) ભણ્યા વગરનો.
મથાળું-(ના) ટોચ, મોખરો.
ફાળ-(ના) ધ્રાસકો, ફીકર.
ઠોઠ-(વિ) અજાણ, અક્કલ હીણું
નામું-(ના) હીસાબ લેખું.
કાગળ-(ના) પત્ર, સમાચાર.
વંચાવવા-(ક્રૃ) ઉકેલાવવા.
માઠી-(વિ) દુઃખ ભરેલી ખોટી
પસ્તાવો-(ના) દિલગીરી, અફસોસ, ખેદ.

પાઠ ૬૮ મો.

અભીમાન-(ના) અહંકાર, ગરવ
સરદાર-(ના) [illegible] મુખ્ય
રાય-(ના) રાજા, અધિપતી.
ઉર-(ના) હઇયું, હરદય, મન.
નિશાની-(ના) એંધાણી, ચિન્હ.
અસાર-(વિ) સાર વગરનું ખોટુ
વહેમ-(ના) શક, અંદેશો.
ભડકવું-(ક્રૃ) ગભરાવું, બીવું.
શિંગડા-(ના) શૃંગ.

पाठ ६८ मो. मूरखाइ विषे कविता. (१४).

મુરખને માથે કાંઇ શિંગડાંની નિશાની હોતી નથી,
પણ સારા ખોટાનો જેને વિચાર નથી તેજ મુરખ દેખી લ્યો! ૧

એક અક્ષર પણ આવડતો ન હોય અને મનમાં અતિશય અભીમાન હોય તેને આ સરવે મુરખોનો સરદાર જાણવો. (૨)

વેહેમને લગતી મોટી મોટી વાતો વધારે વધારે કરતો જાય અને કોઇની શીખામણ સાંભળે નહી તે મુરખનો રાજા છે એમ જાણવું (૩)

પાઠ ૬૯ મો

વૈતરૂં—(ન) મજુરી, મેહેનત.
આળોટવું—(ક્રિ) લોટવું ગોથાં ખાવાં
અમીર—(ન) ઉમરાવ, સરદાર
ડાબડો—(ના) ડબો, પગની ખરી
ખમીર રહે છે(ક્રિ) સહન કરે છે, સહે છે.
ઉતાવળું—(વિ) તાકીદ, જડપ.
કાંકરા—(ના) ઠીકરાના કકડા, કંકર
લાજ—(ના) શરમ, આબરૂ, અદબ

પાઠ ૭૦ મો.

વાત—(ના) વર્ણન, કથા, કથન.
ડેલુ—(ના) મોટી ખડકી.
ન્યાલ—(વિ) સારા હાલ, પઇસાદાર
ભત્રીજો—(ના) ભાઇનો દીકરો
છોડાવ—(ક્રિ) મુકાવ, મેલાવ.
વીચારવું(ક્રિ) ધારવું, અનુમાન કરવું
ભેદ—(ના) મરમ, માંહેલો ગુણ
ચરૂ—(ના) કડાવાળી દેગડો.
જડયો—(ક્રિ) લાધ્યો, મળ્યો.

પાઠ ૭૧ મો.

રેશમ—(ના) હીર.
શેતુર (ના) એક જાતનું ઝાડ.
પતંગીયું—(ના) એક જાતનું ફુદું.
તાંતણો—(ના) તાર, તણુ, દોરા.
કોશેટો—(ના) રેશમના કીડાને રેહેવાનું ઘર.
ખદખદતું(ક્રિ) ઉકળતું, ઉનું.
હીરાગળ(વિ) રેશમી.
મુગટા(ના) અબોટીયાં, સોળાં.
અબોટીયાં(ના) ખોટ્યા વગરનાં વસ્ત્ર, રેશમી લુગડું.
ગજીયાણી—(ના) ગજ પનાનું રેશમી લુગડું
મશરૂ(ના) સુતર અને રેશમથી વણેલું લુગડું.
ભરાઇ—(ક્રિ) છુપી, સંતાઇ, પેશી.
શીવવા—(ક્રિ) સાંધવા.
પીળાશપર—પીળચટો, પીતવરણો.
કીનખાપ—(ન) કસબના બુટાવાળું

ત્રીજો ભાગ.

પાઠ ૭૨ મો.

આખલો—(ના) સાંઢીઓ, ગોધો.
મચ્છર—(ના) ડાંસ, મગતરાં.
માનેલો—(કૃ) મહત, તોફાની
તોબા—(ના) ત્રાસ, ત્રાસ.
અહંકાર—(ના) ગર્વ, અભિમાન
નબળો—(વિ) દુર્બળ, પાંચો
આંટો—(ના) ફેરો, ચક્કર, ટાંપુ
તુચ્છ—(વિ) હલકું, મગજવગરનું
ધરાઈને—(કૃ) ખુબ ખાઈને
ગણગણતો—(કૃ) બડબડતો.
નીચ—(વિ) હલકો, કનીષ્ટ
ઘટતો—(કૃ) લાયક, યોગ્ય.
પળકમાં—(ના) ક્ષણમાં, ઘડીના
૬૦ મા ભાગમાં.
કચરી—(કૃ) પીલી, ચગદી.
નગારાં(ના) નક્કાસાર, ઢોલવાળાં
ચટકો—(ના) ડંખ, કરડવું.
અંતે—(ના) છેવટે, આખરે.

પાઠ ૭૩ મો.

કરોળીઓ—(ના) જાળ બાંધનાર
જીવડું.
ચીરવું(કૃ) ફાટવું, છરીજવું, ચળવું.
જીતવું (કૃ) તાબે કરવું, હરાવવું.
જાળું—(ના) કરોળીયા કરેલાં જાળાં
મોર—(ના) ચાળીસ રૂપીઆભાર
ફુલાઈ—(ના) ફરમાઈ, રાજીપઈ.

બરાબરી—(ના) સરખાપણું, વાદ.
બોલ—(ના) શબ્દ, ઉચ્ચાર.
પકડાયો—(ક્રિ) ઝલાયો, સપડાયો
ફાંફાં—(ના) ગોથાં, મોંપાપમ.
અટવાતો—(કૃ) ગુંચવાતો વિમાસતો
પાંખ—(ના) પંખ, ઉડવાનું સાધન.

પાઠ ૭૪ મો.

ખીસકોલી—ખીસકોડી, ખીસકોડી
કોમળ(વિ) સુવાળું નરમ, કુમળા.
રમુજી—(વિ) ગમ્મતી, આનંદી
ચંચળ—(વિ) ચકોર, હોંશીયાર
રળીઆમણું—(વિ) રમુજી, ખુશ
કરે એવું.
પટા—(ના) આંકા, લીટા.
કાળાશપર(વિ) કાળો, શામળાપર.
કલમ—(ના) પીંછી.
ચીતારા—(ના) ચીત્ર કાઢનાર.
ઝાડ—(ના) વૃક્ષ.

પાઠ ૭૫ મો.

છેતરવું—(કૃ) ઠગવું, કપટ કરવું
પાપ—(ના) અનીતી, ખોટું કામ.
સંતાડવું—(કૃ) છુપાવવું, ગુપાવવું
દડીઆ—(ના) પડીઆ.
સુકવવું—(કૃ) પતાવવું
કરડા—(વિ) કઠણ, સખત, આકરી.
નાત—(ના) જાત, જ્ઞાતી.
જમવા—(કૃ) ભોજનકરવા, ખાવા.
બગડ્યું—(ક્રિ) નાશપામ્યું.

લાડુ—(ના) મોદક, લાડવા.
સરત—(ના) ખબર, ધ્યાન, ચીત
પરમેશ્વર—(ના) ઈશ્વર, પ્રભુએ
ખાટું—(વિ) ખોટું, કનીષ્ટ, નઠારૂ
વહાલી—(વિ) પ્યારી, પ્રીય
ગમે—(ક્રૂ) સારૂં લાગે, પસંદ પડે

પાઠ ૭૬ મો.

ઘડી—(ના) દીવસનો ૬૦મો ભાગ
તરવું—(ક્રૂ) ડુબાય નહી એવું.
ઠોકાઠોક—(વિ) છલોછલ, ટોકેટોક
ડુબીજવું(ક્રૂ): ખાઈજવું, ગરકથવું.
મંદીર—(ના) દેવાલય, દેવસ્થાન.
જોશી—(ના) જોતીષ જાણનાર
કોષ્ટક—(ના) ખાન, કોઠા પ્રમાણે
સોહેલું—(વિ) સરળ, કઠણ નહી
વેહ—(ના) કાણું, છીદ્ર, બાકું

પાઠ ૭૭ મો.

સોનું—(ના) સુવરણ, હેમ, કંચન
રૂપું—(ન) ચાંદી, એકજાતની ધાતુ.
મોહોર—(ના) સોના નો શીકો, તેની કીંમત આશરે ૧૫ રૂપીઆની હોય છે.
કલબ—(ના) કલાબતુ, જરી.
પાલવ—(ન) છેડો.
વેઢ—(ના) એક જાતનું આંગળીનું ઘરેણું.
કંદોરો—(ના) કેડેપહેરવાનુંઘરેણું
મોંઘી—(વિ) ઘણી કીમતી

કિંમત—(ના) મુલ, નાણું
રૂપીઓ—(ન) એક જાતનો રૂપાનો શીકો.
ચાકુ—(ન) ચાકું, શસ્ત્ર.
ઉપડે—(ક્રૂ) ઉચકાય, લેવાય
કાટ—(ના) મેલ, કચરો
કડીકડાં—(ના) એકજાતનાંઘરેણાં.
લોટા—(ના) કળશીઆ, જળપાત્ર
લોઠીઆ—(ના) કરચલીઆ.
અરધા—(ન) રૂપીઆનો નીમ ભાગ, આઠ આના.
પાવલી(ના) રૂપીઆનો ચોથો ભાગ

પાઠ ૭૮ મો.

માણસ—(ના) જન, માનવી.
જનાવર—(ન) જાનવર પ્રાણી.
નાખુશ—(વિ) નારાજી, બેરાજી
ટટાર—(વિ) સીધા, પાંસરા, ઉભા.
વાછરડું (ન) આખલું, વાછડું.
ખોવાય—(ના) જાતુરહે, દેખાતનહી
મરીજાય—(ક્રિ) મરણ પામે.
જીભ—(ના) રસના, જીવ્હા

પાઠ ૭૯ મો.

વાચા—(ના) બોલ, જુબાન
ભાન—(ન) સરત, સાન, સમજ
ઢોર—(ના) પશુ, જાનવર
કુતરાં—(ના) શ્વાન, કુત્તાં.
મડોડાં—(ના) માટી.
લાકડાં—(ના) કાષ્ટ, કાઠી, સરપણ.

કારણ-(ના) મતલબ કામ, સાર
પુન્ય-(ન) ધરમ, કલ્યાણ

પાઠ ૮૦ મો.

હેત-(ના) પ્રીત, પ્રેમ, સ્નેહ
કાંચળી-(ના) કચુકી, કાંચળી
પીયર-(ન) મેયર, સ્ત્રીના બાપનું ઘર.
મોસાળ-(ન) માનું પીયર
ટેવ-(ના) અભ્યાસ, મહાવરો
ડુસ-(ન) ડોકરે, અટેવાળ, હરકોઈ
ઉતરીગયાં-(ક્રિ) ઝંખવાણાં પડી ગયાં.

રીસ-(ના) ક્રોધ, નારાજી
વાંક-(ના) ગુનો, તકસીર, અપરાધ

પાઠ ૮૧ મો.

નિંદે(ક્રિ) બદગોઈ કરે, ભુંડું બોલે
જગવતા-(વિ) બળવાળા
કલેશ-(ન) કંકાસ, કજીઓ
હળતાં (ક્રિ) મળીજતાં, સંપીરહેતાં
ચેન-(ના) સુખ, નીરાત, ખુશી.
શોક-(ના) દુઃખ.
સંપ-(ના) સલાહ, એકતા
લેશ-(વિ) જરા, લગીર, થોડું

पाठ ८१ मो. भाइ बेन विषे कविता. १५

ભાઈ કહે છે—આપણે બંને જણ હળી મળી સંપ રાખીને રમીએ તો સુખ થાય. કોઈ છોકરા વઢીને રહે તો તેમના મનને સરવ પ્રકારે ઉદાસી થાયછે; અને તેથી લાજ ઘટેછે તથા પછી જ લોકો પણ નિંદા કરેછે. (૧)

હું બળવાળા પરમેશ્વર પાસે તું અમને હમેશાં સંપ આપ કે જેથી કદીએ જરા પણ કજીઓ ન થતાં સુખમાં દાહાડા જાય. (૨).

જે છોકરાં માંહોમાંહે એક બીજાના મોંજને બચીને સંપથી રહેતાં હોય તે કદી કદીએ વઢ રહે નહીં પણ ખુશીથી સાથે રમે જમે, અને કવિતાઆ બોલ, તેથી તેઓની મા રાજી થાય (૩)

પાઠ ૮૨ મો.

પાણી-(ના) જળ ઉદક.
ટપકાં-(ના) ટીપું, બુંદ, છાંટો
જામવું-(ક્રિ) ઠરવું, ગળવું, ચુવું

કરા-(ના) ઠરેલું પાણી
ઢીમ-(ના) ઢીમડું, ગાંઠું
ધુમર-(ના) ધુમસ, ઝાકળ
બરફ-(ના) ઠરેલું પાણી, હીમ.

રૂપ—(ના) શોભા, સ્વભાવ.
તપેલી—(ના) તપેલું, એક જાત નું વાસણ.
ટાઢું—(વિ) ઠંડું, શીતળ, હિમ જેવું
ગગન—(ન) આકાશ, આભ
સાંજે—(ન) સંધ્યાકાળે.
લુગડાં—(ના) વસ્ત્ર, કપડાં.

પાઠ ૮૩ મો.

સાપ—(ના) સરપ, ભુજંગ.
અદ્ભુત—(વિ) અસાધારણ
પુષ્કળ—(વિ) ઘણું, અતિ, બહુ.
ડાંસ—(ના) [illegible]
હાડકાં—(ના) હાડ, અસ્થ
જડબું—( ) ડાચું, મોં.
દાંત—(ના) દંત, દશન, દંષ્ટ.
[illegible]—(ક્રિ) [illegible]
[illegible]—( ) [illegible]વાળાં, [illegible]વાળાં.
[illegible] ( ) [illegible]
[illegible]—( ) [illegible]
વાટે—(ન) રસ્તે, મારગે
ભેદુ—( ) [illegible]
[illegible]—( ) [illegible]
પતંગ—(પુ) [illegible]
ઉપાય—(ન) ઇલાજ, હિકમત.

પાઠ ૮૪ મો.

સિંહ—(ના) મૃગરાજ, કેસરી.
[illegible]—મરતાં ઉગારવાનો એક [illegible] ગુણ.

મહારાજ—(ના) મોટા રાજા.
[illegible]—(ના) [illegible]
સામરથ—(ના) બળ, જોર.
ઉનાળો—(ન) ઉષ્ણ કાળ.
[illegible] (ક્રિ) [illegible]
પંજો—(ના) હાથના પાંચ આંગળીઓનો સમુદાય.

ગુનો—(ના) તકશીર, વાંક, અપરાધ.
[illegible]—(ના) [illegible]
દયા—(ના) રહેમ, કૃપા, કરુણા.
દુઃખ—કષ્ટ, પીડા, ઇજા
ચાકરી—(ન) સેવા, સંભાળ.
[illegible]—( ) [illegible]
મનમાં—(ના) ચિત્તમાં, હૃદયમાં
શેખી—(ના) અભિમાન, [illegible]
વન—(ના) જંગલ, વગડો
[illegible]—( ) [illegible], રાંક
ઘેલા—(વ) મુરખ, ગાંડો, બેવકુફ

પાઠ ૮૫ મો.

[illegible]—( ) [illegible]
દાસ—(ન) સેવક, ચાકર, નોકર.
જાળ—(ના) ફાંસો, [illegible]
[illegible]—( ) [illegible]
[illegible]—( ) [illegible]
[illegible]—( ) [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible], વખત [illegible]
બદલો—(ના) [illegible]

પાઠ ૮૬ મો.

શાળુ—(ના)એક જાતનાં ઘુંઘરા વાળો છોડવો.
આપાં—(ના)ભોંડી કાઢી લીધા પછી રહેલી સાંઠી.
સાંઠી—(ના)તે છેડા,નાની લાકડી.
દીવાસળી—(ના) બાળવાની સળીને છેડે ગંધક લગાડ્યો હોય તે
રેસા—(ના) કુચા, ધુંથા, તંતુ.
સુતળી—(ના) શણની દોરી.
ટાટપટ્ટી—(ના) સુતળીથી વણેલાં ટાટના [illegible].
[illegible](ના)[illegible]

પાઠ ૮૭ મો.

[illegible]—(ના) [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible]
[illegible] (ક્રિ) [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible]
ગુજરાન—(ના) [illegible]

પાઠ ૮૮ મો.

લોભીઓ—(ના)લોભવાળો,લાલચવાળો, આશાવાળો.
જમણવાર—(ના) નાત વરો.
પૂછપરછ—(ના)પુછપાછ,તજવીજ
લાભ—(ના) ફાયદો,નફો,હાંસલ.
સંભાળી(ક્રિ)તપાસી, તજવીજકરી
વધ્યાં—(ક્રિ) ઘણાં થયાં.
વિકાયાં—(ક્રિ)થયાં, પ્રસર્યાં
બચ્ચાં—(ના)છોકરાં, બાળક.

પાઠ ૮૯ મો.

ફુવારા—(ના) ફુઆરા, ઝરા.
નાદાન—(ના)બેવકુફ,ગતીવગરનો
[illegible]—(ના)કુરૂપ,ભાપડો,મરજ
[illegible]—(ના) નાતી, જાતી
બાજુ—(ન) અધુરૂં પુરૂં નહીં.
[illegible](ના) [illegible], [illegible]

પાઠ ૯૦ મો.

[illegible]—(ના) [illegible], શાળને મળતું એક જાતનું ઝાડ
[illegible] (ના) [illegible] હાથી.
[illegible]—(ના) [illegible] લુંઢાઈ
[illegible]—(ક્રિ) ભીંજવાને.
[illegible]—(ક્રિ) સુવાને.
[illegible]—(ના) વરણ, આકાર.
[illegible]—(વિ) [illegible], આલેશાન.
[illegible]—(ક્રિ) દેખાય, જણાય

પાઠ ૯૧ મો.

ઊંટ—(ના)એક જાતનું પશુ.
ખુંધ(ના)ટેકો,બરડામાંનો ટેકરો.
રેતાળ—(વિ)રેતવાળી,[illegible]વાળી.
સંદેશા—(ના)સમાચાર, ખબર.

મુસાફરી—(ના) [illegible]
રણ—(ના) રાન, વગડો, જંગલ
સરણી—(ના) હોકકાની નળી માથા
પી જેવો પદારથ નીકળે છે તે
પાપણ—(ના) નીરવાહ, આ-
ધાર, ઓરાણી.
સાંઢણી—(ના) ઊંટની માદા.
સહેલું—(અ) સરળ, સહેજ.

પાઠ ૯૨ મો.

વનસ્પતિ(ના) લીલોતરી, ઝાડ, ઈ.
વેલા—(ના) ભોંયપર પથરાએલા
છોડવા.
સુરણ—(ના) એકજાતનું કંદમુળ
રતાળુ—(ના) એકજાતનું કંદમુળ
શકરીયાં—(ના) કંદમુળ
બટાટા—(ના) પટેટા, કંદમુળ.
તળવું—(ક્રી) વઘારવું [illegible]
અળવી—(ના) [illegible]
તાંદળજો—(ના) એકજાતની [illegible]
મેથી—(ના) એક જાતની [illegible]
પાલખ—(ના) એક જાતની [illegible]
બાફીને—(ક્રી) પાણીમાં ચડવીને
કુમળાં—(વિ) નરમ, સુંવાળા

પાઠ ૯૩ મો.

સેકટો—(ના) સરગવો.
આસુપાચો—(ના) એક જાતનું
[illegible] ઝાડ.
કેવડો—(ના) એકજાતનું ફુલ ઝાડ.

લીલવા—(ના) લીલી શિંગોમાંથી
કાઢેલાં બીજ.
ફોલીને—(ક્રી) છાલ કાઢીને.
વાલ—(ના) ઝાલર, શેરવા
પાપડી—(ના) વાલની લીલી શિંગ
સુક્કાં (અ) સોતાં, સકીલ.
કેરી—(ના) આંબાનું ફળ.
નારંગી—(ના) એક જાતનું ખટ
મીઠું ફળ.
રીંગણાં—(ના) વેંગણ, વંતાક
ભીંડા—(ના) એક જાતની ખો-
કાશવાળી તરકારી.
કોળું—(ના) કુમ્માન, ભોપળુ
દુધી—(ના) [illegible], દોધી.
કારેલાં—(ના) એક જાતનું શાક
કંકોડાં—(ના) કંકોડાં

પાઠ ૯૪ મો.

[illegible]—(ના) નાવ, નૌકા, [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible], [illegible], [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible] પવન [illegible]
[illegible] પકડ,
[illegible]—(ના) [illegible], [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible], [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible], [illegible]
[illegible]—(ના) [illegible] પકડનાર
[illegible]—(ના) વહાણ ચલાવનાર
ખલાસી.
હંકારવું—(ક્રી) ચલાવવું, હાંકવું

ઢૂંસો—(ના) આટલાં, માછલી ઝાપવાના પાવડા

તોપ—(ના) મોટી બંદુક

તરે છે(ક્રિ) પાણીપર અધર ચાલે છે.

પાઠ ૭૫ મો

રીંછ(ના) રીંચ, ફાડી ખાનાર પ્રાણી

બિહામણી((વિ) ભયંકર, ડરાવણી

મધમાખ(ના) મધ કરનારી માખી

મધપુડો—(ના) મધમાખીનું ઘર

વાળ—(ના) [illegible], કેશ

રાની—(વિ) વગડાઉ, જંગલી

ભોગ—(ના) [illegible]

ચાવવું—(ક્રિ) [illegible]

ચટકો—(ના) ડંખ, ડંખ.

પાઠ ૭૬ મો.

ભચરડીને—(ક્રિ) કચરીને, પીલીને

બચકે—(ના) [illegible]

ખેડશે—(ક્રિ) ચલાવશે, ખેતી કરશે

ઢંકાઈ—(ક્રિ) છુપાઈ, [illegible], સંતાઈ.

કૂકડે—(ના) પાછળ, પૂંઠે

પીઠ—(ના) વાંસો, બરડો, પૂંઠ.

પાઠ ૭૭ મો.

ફૂલણી—(વિ) મોટાઈ કે મતવાળી

મેળવણી—(ના) ભેગ, ભેગસેળ.

કંસારા—(ના) ધાતુનાં વાસણ બનાવનાર.

કલાઈગરા—(વિ) કલાઈનાં વાસણ કરનાર.

ગાળીને(ક્રિ) ઓગાળીને, રસાવીને

કીટ—(ના) મેલ, મળ.

ઘાલી—(ક્રિ) રાખી, નાખી

તાજા—(વિ) હાલનાં, નવાં.

કઠણ—(વિ) સખત, મજબુત.

વાળીએ—(ક્રિ) મરડીએ, નમાવીએ.

ચોકઠાં—(ના) છાપાનાં તાકડાં

રોગ—(ના) દુઃખ, પીડા, આજાર

પાઠ ૭૮ મો.

ગોળીઓ—(ના) સીસાની [illegible] ટીકડીઓ, ગુટકા.

છરા—(ના) બંદુકમાં ભરી મારવાની ગોળીઓ.

બંદુક—(ના) નાની તોપ જેવું હથીઆર.

[illegible]—(ના) [illegible]

કોઠાર—(ના) [illegible] ઠામનું ઘર

[illegible]—(ના) [illegible]

સિંદુર—(ના) લાલ રંગનું એક જાતનું પકવેલું સીસું

પાઠ ૭૯ મો.

રત—(ના) મોસમ, ઋતુ, સમય.

આંબાવાળો—(ના) [illegible]

ટેકરી—(ના) [illegible]

ટહુકા—(ના) આંબાપરનું બોલવું.

કુંપળ—(ના) કુમળાં નવાં ઉગતાં પાંદડાં.

મોર—(ના) આંબા, આમલી વિગેરે ઝાડનાં ફુલને મોર કેહેછે

તરબુચ—(ના) એક જાતનું ફળ, ઉનાળાની રેતમાં થાય છે.

કલ્લોલ—(ના) આનંદ, મોજમજા

રાણ—(ના) એક જાતનું ઝાડ.

ઉન્હાળો—(ના) ગરમ મોસમ

ચોમાસુ—(ના) વરસાદની ઋતુ

શિયાળો—(ના) શીતકાળ, ટાઢ નો સમય.

અંકુરો—(ના) ફણગો, પરણો પાનો.

નદી—(ના) સરીતા, ગંગા

તળાવ—(ના) તડાગ, સરોવર

ફણગા—(ના) ફુટતાં અથવા ઉગતાં ઝાડ

પાંદડ—(ના) પત્ર, પલ્લવ.

ફુલ—(ના) પુષ્પ, કુસુમ

ખરી—(ક્રિ) છુટી, પડી, જેની સાથે ચોટેલું હોય તેનાથી જુદું પડવું તે.

પછવાડેથી—(ક્રિ. વિ) પછાડીથી, વળતાં, વાંસેથી

મેવા (ના) સ્વાદિષ્ટ ફળો, જેવાં કે નારંગી, મીઠાં લીંબુ, દ્રાક્ષ, પસ્તાં, ચારોળી, બદામ વીગેરે.

માળા—(ના) રહેઠાણ, ઘર.

પાઠ ૧૦૦ મો.

ઘનઘોર—(ના) અંધારૂં, ઘણું વાદળાં

ચમત્કાર (ના) ઝળકાર, પ્રકાશ પડવું.

ગરજના—(ના) ગાજ વાજનો અવાજ.

પુર—(ના) રેલ, નદીના પાણીનું ઉભરાવું

દુકાળ—(ના) દુકાળ, અન્ન ન પાકે તે સમય.

વીજળી—(ના) વીજ, આભમાંનો ઝબકારો, ચમકારો.

કડાકા—(ના) ભડાકા, તડાકા, જોરથી થયેલા અવાજ.

ઝાટકા—(ના) એકદમ મોટા ધડાકા થાયછે તે.

હેલી—(ના) વરશાદનું ઘણા દીવસનું વરસવું.

વાદળાં—(ના) પાણીનો જથો આકાશમાં દેખાય છે તે.

[illegible]—(ના) અંકોર, કરણની [illegible] વાળનાર.

[illegible]—(ના) જેમાં જડવાનું ઓજાર, હાળ.

જડવા—(ક્રિ) ભાંય ઉખેડવા, અથવા પથ્થો કરવા.

તા—(ના) સુધર્માં [illegible] ભરપુર

રળીઆમણા—(વિ) રૂપાળો, શોભીતો, ગમે એવો

માણા—(ના) ખાણી, ખામી, કમીના.

કચીકણી—(ક્રિ વિ) કોઈકોઈવાર
નાળાં-(ના) વેહેળા, નેરા.
બાપડાં-(વિ) ગરીબ, બીચારાં કંગાળ.
ઘાસ-(ન) તરણું, ચાર.

પાઠ ૧૦૧ મો.

કપાસીઆ-(ના) કપાસનાં બી.
કાલાં-(ના) સોકેલાં, કપાસ ઉપરનાં છોડાં.
ઢીમ—(ના) ઠાર, અતિ ટાઢ
સગડી-(ના) તાપણી, દેવતા સળગાવીને મુકવાની કુંડી
તાપણી—(ના) ઘાસ, લાકડાં, છાણાં વગેરે સળગાવીને ભડકો કરવો તે.
ઠુઠવાવું-(ક્રિ) ઠરી જવું, ધ્રુજવું, થરથરવું.
ડગલી (ન) બીંટના કપડાને અસ્તર ઘાલીને અંગરખું કરે છે તે
તેજાના-(ના) જાયફળ, જાવંત્રી લવીંગ, એલચી બદામ વગેરે પદાર્થો.
કુંડાળું—(ન) ચક્કર, ગોળ.
કઠોળ—(ના) મગ, મઠ, ચોળા ચણા, વિગેરે.
બાજ-(ના) એક જાતનું અનાજ
આંબડાં-(ના) નાના આંબ

પાઠ ૧૦૨ જો.

હાથી-(ના) હસ્તી, માતંગ, ગજ.
ચુડી-(ના) બલોઈયાં, શીંગળાં
દુશ્મન-(ન) શત્રુ, સામાવાળો આ.
સુંઢ-(ના) હાથીનું નાક
રમકડાં-(ના) રમવાની વસ્તુ.
માથું-(ના) મસ્તક, શીશ.
અટારી(વિ) નકટી એવી, મજબુત
દંતુશળ-(ના) હાથીના બહાર દેખાય છે તે દાંત.

પાઠ ૧૦૩ જો.

ઘર-(ના) રેહેવાની જગા
ઈંટ-(ન) માટીનું ચોરસું, ઢેકળી
છત-(ના) ભણતર.
ગોતર—(ન) કાણું, ગોખર.
લોટા-(ના) લચકા, લોચા.
ચોકઠું-(ના) ચોખંડો, સંચો
ભઠ્ઠી (ના) ભાઠી, ઈંટવાડો, ઈંટો પકવવાની જગા.
રસાળવું-(ક્રિ) ચોળવું, મસળવું.
પણી—(ના) ઝીણી રેતી
અલગ-(ના) એકાંત સ્થળ.
રાખ-(ના) રાખોડી, વિભુતી, રખ્યા, ટાઢી
ગુનીગુનીને-(ક્રિ) ગાઢી ગાઢીને, ખુંદી ખુંદીને.
જરૂર-(ના) ઉપયોગ, ગરજ

પડવેછે-(ક્રિ) પાણી કરેછે.

પાઠ ૧૦૪ થો.

કોલ-(ના) ગારો, ગાર.
ભીંત-(ના) દીવાલ, કરો
નરણી-(વિ) એકલી, એકાએકી
છો-(ના) ચુનો
છોબંધ-(ના) ચુનાગચી, શીરા બંધ, છો વાળી.
કડીઓ-(ના) ઘર ચણનાર
મજુર-(ના) વઈતરો, હાટીઓ.
ઘર-(ના) ધક.
વારાફરતી-(કૃ) એક પછી એક
પાયો-(ના) ભીંતનું મુળ
ઉભુ-(વિ) ટટાર, સ્થિર

પાઠ ૧૦૫ મો.

છાપરૂ-(ના) ઘરનું ઢાંકણ
માળ-(ના) મેડા, માળીયુ
ખેલાણી-(ના) ખારવો, ઘર સંચારનાર
કાંગડાં-(ના) કામઠડાં, વાંસની ખપાટો અથવા સીરો
મોતીઓ-(ના) નેવાં આગળ નેવાં ન પડી જવા રાકૂ લાકડાની પાટલી જડી ઓપ જડેછે તે.
મકબાસા-(ના) સાગની ચોપો વાંસની ખપાટોને ટેકાણે ચુંકા મારી જડી મેછે તે

આરાટીપા(ના) પાટડા, ભારવટીપા
વેહેરવું-(કૃ) ભાગ કરવા, ચીરી જુદી પાડવી
કરાઈ-(ના) વેહેરનાર, વેહેરણીપા
ગારડવું-(ના) ભરવું, બાંધવું
વળી-(ના) સાગનું ડકણું અથવા સોટો.
લગ-(ના) આડુ લાકડું
વરસાદ-(ના) મે, મેઘ, ઘન.
સુતાર-(ના) લાકડાં ઘડનાર
માળ-(ના) હેઠીઆ
છેલ્લા-(ક્રિ વિ) સઉ પછી છેલી આખર, અંતે.
કુંભાર-(ના) કુંભકાર, પ્રજાપત
પાટ-(ના) લાકડાના ચોરસ લાંબા કટકા ભીંત અને પાટડા ની વચ્ચે રહેછ તે
દાદર-(ના) મેડા ઉપર જવાનું બારણું
નીસરણી-(ના) શીડી, જેના ઉપર થઇને મેડે જવાયછે તે
બારીઆ-(ના) વા અથવા અજવાળુ આવવાનાંનાનાં બારણાં

પાઠ ૧૦૬ ઠો.

સોડુ-(ના) લોહ, એક જાતની કઠણ ધાતુ.
લોહાર-(ના) લુહાર.
કોડ (ના) સોડુ કુટવાની જગા
ગજવેલ-(ના) ખરૂં લોડુ

એરણ-(ના) જેના ઉપર સોનાને ધાતુ ટીપછે તે.

ધમણ-(ના) વા નાંખવાનું અથવા ફુંકવાનું યંત્ર જે ચામડાનું હોયછે તે.

સોનું-(ના) હેમ, કંચન.

તાંબુ-(ના) એક લાલ રંગની ધાતુ

ઓજારે-(ના) વસ્તુઓ, જણશો, પદારથો.

કોશ-(ના) હળપુણી, હળ આગે લોઢાનું અણીદાર ઓજાર હોય છ તે.

ખેડાય-(ક્રિ) ઉખેડાય, ખોદ પોચા કરાય.

પાકે-(ક્રિ) પેદા થાય, ઉત્પન્ન થાય

ખીલા-(ના) ખુંટા, મોટી ચુંકા

સાંકળ-(ના) એક પછી એક કડીઆ તે ઘાલેલી હોય છે તેને સાંકળ કહે છે.

કડાં-(ના) પાટડા મોભ અને બારણાંનાં ગોળ લોઢાનાં કડીઆ જડેછે તે.

ધાણી-(ના) છીણી.

કાતર-(ના) કાત, લુગડાને સફાઈથી ભાગ કરનાર હથીઆર

બનેછે-(ક્રિ) થાયછે, નીપજેછે

ભઠી-(ના) લોઢુ ગાળવાની તથા ઉનુ કરવાની જગા.

લગ-(ક્રિ. વિ) તરફ, પાસે, ભણી

હથોડો-(ના) એરણ ઉપર મુકીને ટીપવાનું હાથાવાળુ હથીઆર.

ઘડેછે-(ક્રિ) ઘાટ કરેછે.

પાઠ ૧૦૭ મો.

બકરા-(ના) અજા, છાલા.

વાત-(ના) હકીકત, કથા, વારતા

ટેક-(ક્રિ. વિ) મથાળે, ઉપર.

નિરાશ (વિ) આશાભંગ, નાઉમેદ.

સાંકડો-(વિ) પાતળા પને, પહોળાશ થોડી

વસમો-(વિ) કઠણ, મુશ્કેલ, સકત

તાંતા-(ના) કઠણાઈ, બળાત્કાર તોફાન.

ગડબડવું-(ક્રિ) ગરગડવું, આળોટતા આળોટતા પડવું

નિકાલ-(ના) છુટકો, નીવેડો.

અડોઅડ-(ક્રિ. વિ) પાસેપાસે સાંકડા સંકડી, ભીડાભીડ.

ડુંગર-(ના) પહાડ, પથ્થરના ઉંચો ટેકરો

લાગ-(ના) રસ્તો, ઉપાય, ઇલાજ.

આરો-(ના) પાર, અંત, આર.

ચોતરફ-(ક્રિ વિ) ચારેબાજુએ

ખાડો-(ના) ખચકો, વાંકી ખુલ્લી પડતી જગા.

ભાવાના-(ક્રિ) સમાવાના.

પુરા થાય-(ક્રિ) મરી જાય.

પાઠ ૧૦૮ મો.

તમાશા-(ના) ખેલ, રમત, મઝા.
ચતુરાઈ-(ના) ડાહાપણ, યુક્તિ કળા, હુનર.
વખાણવું-(કૃ) નશાખાલવા, સાબાશી આપવી.
દુર-(ક્રિ. વિ) વેગળે
તેવારે-(ક્રિ. વિ) તેજ વખતે. એવી સ્થિતીએ.
અંતે-(ક્રિ. વિ) આખરે, છેલ્લે.
ધીમેરહીને(ક્રિ. વિ) હળવેરહીને.
સંભાળીને-(કૃ) સાચવીને.
દીલ-(ના) શરીર, અંગ, દેહ.
રસ્તે પધા-(ના) પોતપોતાને મારગે થયા.
રંગછે રંગછે-(ના) સાબાશછે સાબાશ છે, ધન્યછે ધન્યછે
રૂક-(ના) ઝુક, જીંદ, હટીલાઈ.
બાસ્ત્રા-(ના) ખરડો.
જીવજાત-(ના) મરી જાત.

પાઠ ૧૦૯ મો.

નિંડવાં-(ના) ફાટચાવના કાળા
ચરખા-(ના) કપાસમાંથી રૂ અને કપાશીયા જુદાપાડવાનોસંચો
સુતરાઊ-(વિ) સુતરનાં.
પોત-(ના) જાડાઇ.
બાહારપાટ-(ના) દોઢી, કોરો નેનુ કલાઇ.
રૂંટીઓ-(ના) રૂ કાંતીને સુતર કરવાનો સંચો.
ખાદી-(ના) પાણકોરૂ, ગજીયુ, જાડુ સુતરનુ લુગડુ.
મલમલ-(ના) ઝીણામાં ઝીણું સુતરનુ લુગડુ.
જગનનાથી-(ના)સુતરનુ એક ઊંચી જાતનું લુગડુ.
અંગરખુ-(ના) કેડીયું.
પાઘડી-(ના)માથેબાંધવાનો સાંકડો અને લાંબો કકડો.
છીંટ-(ના) ભાતીગર સુતરનું રંગીન લુગડું.
છાપલ-એક જાતનો સ્ત્રીને પહેરવાનો સાલ્લો.
છીટ્ટી-સ્ત્રીને પેહેરવાનું જાડુ લુગડું.
મરી-(ના) તીખાં મરીઆં.
માજી-(કૃ) સાફ કરી.
બાફતો-(ના) ઉજળુ જાડું લુગડું

પાઠ ૧૧૦ મો.

સુરજ-(ના) ભાનુ, રવિ, આદીત
બિંબ-(ના) તેજસ્વી પદારથનો આકાર.
લાલાશ-(ના) રાતાશ, થોડું લાલ
કરોડ-(ના) એક સંખ્યા છે.
ગાઉ-(ના) રસ્તાનું માપ, કોશ.
આથમેછે-(ક્રિ) અસ્ત પામેછે
ખમાવું-(કૃ) વેઠાવું, સહેવાવું

રાત—(ના) રજની, નિશા.
અંધારૂ—(ના) તીમર
દાહાડો—(ના) દીવસ, દી, દીન

પાઠ ૧૧૧ મો.

ચંદ્રમા—(ના) ચાંદો, ચાંદ, શશી
ઓળાચો—(ના) અડધગોળ પાણુ, ઓળઈચો, ઢોળઈચો
દરપણ—(ના) આરશી, ચાટલું
પુનમ—(ના) પુરણીમા, અજવા ળીયાનો છેલ્લો દીવસ.
અમાસ—(ના) અંધારીયા. ગુજરાતી મહીનાનો છેલ્લો દીવસ.

પાઠ ૧૧૨ મો.

ઘડીઆળ—(ના) વખત માપવાનું યંત્ર, ઝાલર.
કલાક—(ના) અઢી ઘડી, દાહાડા ના ચોવીસમા ભાગનું નામ
મધરાત—(ના) અડધી રાત.
ઇંગરેજી—(ના) ઇંગરેજી ભાષા.
મિનિટ—(ના) કલાકનો સાઠમો ભાગ

પાઠ ૧૧૩ મો.

તારા—(ના) આકાશનાં નક્ષત્રો
જલદ—(ના) ઉતાવળો, તાતો.
શકિત—(ના) જોર, કઉવત
ગ્રહ—(ના) સુર્યની આસપાસ ફરનારાં નક્ષત્ર.
અજ્ઞાની—(વિ) મુરખ, અણસમજુ, અક્કલ રહિત.
સેંકડો—(ના) શત, સો.
આભલા—(ના) વાદળાં, આભ
ગગન—(ના) આકાશ, પોલાણ
છેટે—(ક્રિ. વિ) દુર, વેગળે, આઘે
થીર—(ના) સ્થિર, ટટાર, હાલ્યા ચાલ્યા વગર.
ફાળ—(ના) ચિંતા, ભય, બીક.

પાઠ ૧૧૪ મો.

વરસાદ—(ના) ઘન, મેહ, મેઘ.
વાડકી—(ના) કટોરી, વાટકી.
દેવતા—(ના) અગ્નિ, વસ્તેવ.
ધુમાડો—(ના) ધુમર.
વરાળ—(ના) બાફ.
બાબાચીઉ—(ના) બાડો.
સમુદ્ર—(ના) સાગર, દરીઆ, સિંધુ
ગરમો—(ના) ઉષ્ણતા.

પાઠ ૧૧૫ મો.

કૃપા—(ના) મેહેરબાની, દયા.
પાડ—(ના) ઉપકાર, આભાર.
સાંસા—(અ) તંગી, વાંધા.
તરશ—(ના) શોષ.

પાઠ ૧૧૬ મો,

સરવ—(ના) બધા, સઘળા
વ્યાપક—(વિ) ભરેલો.
કવિતા—(ના) રાગમાં બોલવું.
આભાસ—(ના) તર્ક, અણસારો, દેખાવાપણું.

અંતર-(ના)મન, હઈયું,કાળજું
ગ્રાસ-(ના) કરસણની ગ્રોળ.
વિશ્વપતી-(વિ)જગત અથવા દુ
નીઆંનો ધણી.
ગ્રોળવું-(ક્રૂ) શોધવું, તપાસક
રવો, ખોતવું.

કણી-(ના) દાણો, કણ,રજકણ
હોકરા(ના)ખેકારાઅથવાગ્રોળ્યો
ભોયરૂ-(ના) જમીનમાં બાંધેલું
ઘર જેવું મકાન.
ઠાલું-(વિ) ખાલી, અમસ્તું
ઠામ-(ના) જગા, ઠેકાણું

पाठ ११६ मो. सर्वव्यापक इश्वर विषे. १६

આપણી આજુ બાજુએ આકાશમાં, જંગલોમાં અને ઓતરોમાં પણ પરમેશ્વરનો વાસ હોય એવો અંતરમાં આભાસ થાય છે. (૧)

ડરને લીધે ભોયરામાં પેશીને કોઈ વાતનો મનમાં ઘાટ ઘડ્યો તે પણ જગતના પીતા (પરમેશ્વ) જાણે. (૨)

પરમેશ્વર વિનાની એક રજકણ મુકીએ તેટલી પણ ખાલી જગા એ ળોઈએ તો મળે નહીં. મતલબ કે પરમેશ્વર સર્વ ઠેકાણે વ્યાપક છે. (૩)

પાઠ ૧૧૭ મો.

શ્વાસ-(ના) દમ, વા.
નાડી-(ના) નાડ, રગ.
મુદ્દલ-(ના) સખ, મૂડી, પરંત
મુદ્દલ-(ક્રિ. વિ) સમુળો, બિલકુલ
વાંજણી-(ના) વંઝા.

પાઠ ૧૧૮ મો.

છોકરા-(ના) બાળક, બચ્ચાં
શીખામણ-(ના) બોધ, ઉપદેશ.

ભાવે-(ક્રૂ) ગમે, પસંદ પડે.
કાછ-(ના) વેશ, દરવેશ.
ભેદ-(ના) છળ, કપટ, ખુંચ.
પળી-(ક્રૂ) એ પ્રમાણે કરવું.
કુડી-(વિ) ભુંડી, નઠારી.
ઠાલો-(વિ) અમસ્તો, નકામો
આળ-(ના) તોહોમત, કલંક.
છુપાવવું-(ક્રૂ) સંતાડવું.
ભુજંગી-(ના) સાપની જાતનો

કણીઓ-(ના) યુક્તિઓ, ઈલાજો | પળીનો-(ના) પળીઆનો, ધોળો.
લાજ—(ના) આબરૂ, મર્યાદા | ગળી-(ના) એક કાળો રંગ.

पाठ ११८ मो. छोकरांने शिखामण विषे.

હું તમને શીખવું તે સારી શીખામણ મુખથી શીખો નઠારાની નઠારી શીખામણ માનશો નહી. જો ભાવથી ભણશો તો ભણતરના ઘણા લાભ જાણશો, માટે હું બાળકો ઉપર કહું તે વાત મનમાં લાવો. (૧)

કપટ ભરેલી ચાલથી નહીં ચાલતાં સારી ચાલ ચાલો, વળી ઠગાઈનો તો કાલો કાઠ જવા દો, ને કોઈનું કંઈ ઘરેલું ઘરેણું પડી ગયેલું કે ખડી ગયેલું હોય, તે તમને જડે તો તમે તમારે મોઢેથી તેને કહેજો કે આ જડેલું છે. (૨)

જે છોકરા છળથી કે પછી કળથી કોઈને છેતરી ચોરીને કાંઈ જણસ સંતાડે તેથી તેની લોકમાં લાજ ઘટે ને માથે કાળી ટીલી આવે તેનો ડાઘ જ્યાં સુધી પળીઆં (સફેદ વાળ) આવે ત્યાં સુધીમાં ઘણા કરે તો પણ તે જતો નથી. (૩)

પાઠ ૧૧૯ મો.

નામ-(ના) ઓળખની નીશાની
કલમ-(ના) લેખણ, વતરણું.
ગડગડ-(ના) ખડખડ.
સાંભળીએ-(ક્રી) સુણીએ.

પાઠ ૧૨૦ મો.

મોગરો-(ના) એક જાતનાં સુગંધદાર ફુલનાં ઝાડ.
ચંપેલી-(ના) એક જાતના ફુલનું ઝાડ
સુગંધી-(ના) સારી વાસના.
સોરમ-(ના) વાસ, ગંધ.
ગળપણ-(ના) ગળાશ, થોડું ગળું
ખારાશ-(ના) થોડું ખારૂં.
સાધારણ-(ના) મધ્યમ, બરાબર
પુરૂષ-(ના) મરદ, આદમી
આંખો-(ના) નેત્ર, લોચન.

બાંધીને—(કૃ) બંધ કરીને, અ ટકાવીને
પારખી—(કૃ)ઓળખી, જાણી તપાશી.
બોલ—(ના) શબ્દ, ઉચ્ચાર.
વ્યાકરણ—(ના) ભાષાના નીયમ નું શાસ્ત્ર.

પાઠ ૧૨૧ મો

રઝળવું—(કૃ)રમવું, રખડવું.
વાણોતર—(ના) ગુમાસ્તો.
ઉઘરાણી—(ના) માગતાં નાણાં લેવા જવાં.
પીતાંબર—(ના) (પીત—અંબર) પીળુ અથવા કીમતી હીરાગળ લુગડું પુરૂષો જમતી વખત પહેરે છે તે.
જાન—(ના) પરણનાર પુરૂષની સાથેનું સાજન.
નુકશાન—(ના) ટોટો, કફાયદો
આંધળો(વિ)આંખેન સુજે એવો
વેળા—(ના)હરકત, ઈજા, દુઃખ.
કાપડીઆની—(ના) દોશી વાણીઆની, લુગડાં વેચનારની
જુન—(વિ) ચોડી,કમી,હલકી
પગાર—(ના) દરમાયો, મળીનો
વાયદો—(ના) વદાર, વકી.
જલદી—(વિ) ઉતાવળો, તાકીદ.
પંડયા—(ના)અધ્યારૂ, મેહેતાજી
રૂમાલ—(ના)અંગુછો, લુગડાનો ચોખંડો કકડો.
વડોદરૂ—(ના) એનું બીજુ નામ વિરક્ષેત્ર.
સાહેબ—(ના) મેહેરબાન, ઉપરી, ધણી.

પાઠ ૧૨૨ મો.

અબરખ—(ના) એક જાતનો ચળકતો પદાર્થ.
મદારી—(ના)ખેલાડી,બાજીગર.
હરમહીને દરમહીને,મહીનેમહીને.
ગજવું—(ના)ગુંજુ, અંગરખાં કે બંડી સાથે જડેલીકોથળી
મગન—(ના) ખુશી, આનંદ.
લેખવ્યું—(કૃ) ગણ્યું, ગણકાર્યું મનપર લીધું.
મજા—(ના) રમુજ, મોજ.

પાઠ ૧૨૩ મો.

ગ્રહસ્થ(ના)પઈશાદાર,તાલેવંત.
આખલો—(ના) સાંઢીયો,ગોધો
બગલ—(ના) કાખ, ખભા હેઠળનો ભાગ.
સભાળવાં—(કૃ)સંભાળવા, સાચવવાં, જાળવવાં.
બીકાબીક—(ના) કચરાકચરી.
ગભરાઈને—(કૃ) ગભરાઈને.
આંસુ—(ના) અસરૂ, આંખમાંથી પાણી પડે છે તે.

ઉડાવી-(કૃ) ઉપાડી, ઉંચેકી.
વાસેલું-(કૃ) અટકાવેલું, દાબેલું
પાડોશી—(ના) ઘરની આસ પાસના રહેનારા.
નાખુશી—(વિ) દીલગીરી.
બીધો-(ક્રિ) બીનો, બીકલાગી
શેઠ-(ના) ઉપરી, ધણી.
ઉદાશ-(વિ) દીલગીર, ચિંતાતુર, ફીકરમંદ.
વીલે-(વિ) ફીકે, ઉતરે, ઓશીઆળો.
કાલાવાલા-(ના) આજીજી, કરગરવું.
ઠપકો-(ના) ખીજવું, ધમકી.
માફ—(ના) ક્ષમા, મુકી દેવું.

પાઠ ૧૨૪ મો.

સ્વર-(ના) જેના ઉચ્ચાર કરવામાં કોઈ પણ અક્ષરની મદદ ન લેવી પડે એવો અક્ષર.
વ્યંજન-(ના) ઉચ્ચાર ન થાયતે
બારાખડી(બારાક્ષરી)-(ના)બાર અક્ષરવાળુ પદ.
તોતડા-(વિ) બોબડા, અધુરા-ઉચ્ચારવાળા.
અતડાં-(વિ) અવધડ, જુદા

પાઠ ૧૨૫ મો.

ભાન-(ના) શુધ, મન
ટેરવું-(ના) આંગળનો અગ્રભાગ
અગાળુ-(ના) હાથ ઉપરની માંસ જેવી ચામડી.
રૂપટ—(વિ) સાફ, ચોખ્ખુ.
વાક્ય-(ના) વેણ, વચન.
ગળુ—(ના) કંઠ, ડોક.
જીભ-(ના) રસના, જીહ્વા.
દુધપાક-(ના) દુધ ચોખાનો પાક

પાઠ ૧૨૬ મો.

કાળજી-(ના) ચીવટ, ચિંતા.
મુચરકો—(ના) કબુલત, ઠરાવ.
કબુલત-(ના) મંજુરી.
ભેળી-(કૃ) ભેગા કરી, મેળવી.
નીશાનીઓ-(ના) એંધાણીઓ
વિરામચિન્હો-(ના)અટકવાની કે વીશામો લેવાની નીશાનીઓ
હરેક—(વિ) કોઈ પણ.
(,)-(અલ્પ)-(વીરામ)(નામ)જરા વાર અટકવું.
(;)-(ગુરૂ અલ્પવીરામ)—(ના) ઉપરના કરતાં વધારે વાર અટકવું:
(:)-(વધવીરામ)-(ના) ગુરૂવિરામ કરતાં વધારેવારઅટકવું.
()-(પુરાણવીરામ)-(ના) અલ્પ આવે ત્યાં વાક્ય પુરૂ થયું એમ સમજવું ને બરાબર અટકવું.

ગુનેગાર-(વિ) તકશીરદાર, તો હોમતદાર.
દરજી-(ના) મેરઈ, સઇ, લુગડાં સાંધનાર.
ચોખુ—(વિ) સાફ, બરાબર, પવિત્ર.

પાઠ ૧૨૭ મો.

ચોળવું—(કૃ) અટકવું, ઉભારહેવું
ટેબ—(ના) રીત, ધારો, નીયમ
બાવરો-(ના) ટેવ, અભ્યાસ.
સોપારી—(ના) ફોફળ.

પાઠ ૧૨૮ મો.

બાળબોધ-(ના) નાના છોકરાને ગ્નાન થાય એવું.
લિપી-(ના) અક્ષર, હરફ, દસ્કત.
ગુજરાતી-(ના) ગુજરાત દેશની.
ધરમપુસ્તક (ના) ધરમનાં પુસ્તકો
બારાખડી-(ના) બાળબોધી.
સળંગ-(વિ) આખી, સાંધાવગી.
મુળાક્ષર-(ના) મુળના અથવા પહેલાના અક્ષર.
માત્રા—(ના) બાપા.
અનુસ્વાર—(ના) મીંડુ, અક્ષર ને માથે બિન્દુ.
જોડાક્ષર-(ના) જોડેલા કે સાંધેલા અક્ષર.
ધારણ—(ના) નીયમ, ધારો.

પાઠ ૧૨૯ મો.

ઈનામ—(ના) બક્ષીસ.
વિશ્વાસ-(ના) ભરૂસો.

પાઠ ૧૩૦ મો.

જોખવું—(કૃ) તોળવું.

પાઠ ૧૩૧ મો.

ચતુર-(વિ) ડાહ્યો, સમજુ.
ચોકાશ-(વિ) ચોટવાનાગુણવાળુ
મોતી—(ના) મુક્તાફળ
ઝવેરખાનું-(ના) ઝવેરનીજાત
નંગ—(ના) એકવસ્તુનેનંગકહે.

પાઠ ૧૩૨ મો.

ફેલ—(ના) ઢોંગ, વેશ.
ફોસલાવી-(કૃ) છેતરી, સમજાવી.
ફોઇ-(ના) બાપની બેહેન.
ફકીર-(ના) દરવેશ, સાધ.
ધુતારો-(વિ) ઠગ, લુચ્ચો.
ધમકાવીને-(કૃ) બીવડાવીને.

પાઠ ૧૩૩ મો.

(કવિતાનો અરથ બાજીમાં આવી ગયો છે.)

કાગડો-(ના) વાયસ, કાગ.
ભલમનસાઈ-(ના) સારાપણાઈ.

પાઠ ૧૩૪ મો.

ધ્યાન-(ના) ચિત્ત, મન, જીવ.
ફેર—(ના) તફાવત, ભુલ.
પુસ્તક—(ના) ગ્રંથ, પોથી

समाप्त

જાહેર ખબર.

હું નિચે લખી જણાવનાર સરવે સજ્જનોને જાહેર કરૂં છું કે મારી પાસે નીચે લખેલી ચોપડીઓ વેચવાની છે.

પહેલી ચોપડીના ભાવ			૦-૧-૦
બીજી	"	"	૦-૨-૦
ત્રીજી	"	"	૦-૩-૦
ચોથી	"	"	૦-૪-૦
પાંચમી	"	"	૦-૫-૦
છઠી	"	"	૦-૬-૦
સાતમી	"	"	૦-૭-૦
મલારરાવના રાસડા			૦-૧-૬
મનોરંજક ગરબાવળી			૦-૮-૦
ગરબાવળી દલપતરામ વાળી			૦-૨-૦
ઉંદર સભા			૦-૮-૦
નરસી મેહેતાની હુંડી			૦-૧-૦

આ શિવાય છાપખાનાં તથા વારતાઓ વિગેરે ઘણીક જાતની ચોપડીઓ અમારી પાસે વેચવાની છે માટે જે સાહેબોને મંગાવવાની ખુશી હોય તેમણે પ.ટપેઇડ કાગળ લખી ખુલાસો કરવો.

કુંવરજી હરીશંકર (માળી).